

การประเมินผลการดำเนินงานโครงการสหกิจศึกษา

กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยรังสิต

Evaluation on the Management of Cooperative Education :

A Case Study of Rangsit University

ดร. เฉลิมพร เย็นเยือก

หัวหน้าภาควิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต

Dr. Chalernporn Yenyuak

Head of Management, Faculty of Business Administration, Rangsit University

E-mail : dr.yingying.nida@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการวิจัยผสมผสานระหว่างวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กับวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของสถานประกอบการที่มีต่อการปฏิบัติงานของนักศึกษาโครงการสหกิจศึกษาและเพื่อนำเสนอแนวทางการดำเนินโครงการสหกิจศึกษาในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการบัณฑิตของสถานประกอบการที่เหมาะสม โดยวิธีเชิงปริมาณใช้แบบประเมินผลการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาใน 7 คณะวิชาเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลจากพนักงานพี่เลี้ยงในสถานประกอบการจำนวน 200 ชุด มีค่าความเชื่อมั่น 0.976 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified sampling) สรุปข้อมูลด้วยค่าจำนวน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สถิติ t-test และ multiple regression ทดสอบสมมติฐาน ส่วนวิธีเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลจาก พนักงานพี่เลี้ยง จำนวน 10 คน โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาเป็นหลัก (Purposeful Selection) แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยพิจารณาประเด็นสำคัญ แปลความหมายจากข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการศึกษา 4 ด้าน คือ ผลสำเร็จในงาน ความรู้ความสามารถในงาน ความรับผิดชอบในงาน และคุณลักษณะส่วนบุคคล แล้วนำมาจัดกลุ่ม (Theme and Sub-theme) ประกอบการวิเคราะห์

ผลการศึกษาเชิงคุณภาพพบว่าแนวทางการดำเนินโครงการสหกิจศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ควรสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อกำหนดแนวทางดำเนินโครงการร่วมกันจากทุกภาคส่วนสำคัญคือ สถานศึกษาโดยนักศึกษา และอาจารย์ผู้รับผิดชอบ สถานประกอบการ รวมถึงหน่วยงานสนับสนุนภาครัฐ

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า เพศที่แตกต่างกันมีผลต่อการปฏิบัติงานแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ในด้านความรู้ความสามารถ ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ คุณลักษณะส่วนบุคคล ส่วนสถานประกอบการที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานในทุกด้านที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุภาพรวมพบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ที่ .639 โดยสามารถทำนายผลสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักศึกษาได้ ร้อยละ 41 มีการกระจายความคลาดเคลื่อนที่ 0.328 ส่วนรายด้านพบว่าความรู้ความสามารถในงาน และคุณลักษณะส่วนบุคคลในการปฏิบัติงานของนักศึกษา มีความสัมพันธ์กับผลสำเร็จในการทำงานของนักศึกษาโครงการสหกิจศึกษาที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

คำสำคัญ : การประเมินผล สหกิจศึกษา มหาวิทยาลัยรังสิต

Abstract

The research uses a mixed method: a quantitative and qualitative research. The purposes were 1) to study working quality of students who enrolled cooperative education project 2) to present the direction in developing the cooperative education project of Higher Education, related to organization demands. The evaluation form were collected from job supervisors while working both in public and private organization. The samples were 200 students from 7 faculties in Rangsit University. The quantitative method from Co-operative education students's quality assessment forms, which were analyzed by using percentage, mean, standard deviation for descriptive discussing and using t-test, multiple regression for hypothesis test. The qualitative analysis used data from interviewing with 10 job supervisors who were trained in establishments participating in cooperative education student in year 2015. to analyses and interpret key information important in 4 factors : knowledge & ability, responsibilities, personality and work achievement by Theme and Sub-theme for study.

The overall finding in Qualitative method showed that to ensure more effective in all aspects was from the participation should to create guidelines to implement joint projects from the key organization is institution of education, enterprise and government support agencies.

The overall finding in Quantitative method, the hypothesis test revealed that gender had significant different towards their 3 factors, which were knowledge & ability, responsibility and personality. Organization did not has significant to all factors at significant level 0.05. and the overall results of multiple regression showed that the correlation coefficient is 0.639, which can predict work achievement of students in the cooperative education is 41 percent at the 0.05 significance level. The results from individual analysis according of all 4 aspects showed that only knowledge & ability and personality has related to work achievement at the 0.05 significant level.

Keywords : Evaluation, Cooperative education, Rangsit University

บทนำ

สภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และการเมือง ทั้งในระดับชาติ และระดับนานาชาติ ล้วนส่งผลต่อการพัฒนาประเทศในทุกภาคส่วนและทุกระดับ ดังนั้นทุกภาคส่วน ต้องเตรียมพร้อมเผชิญผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงนั้นได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน โดยการเตรียมพร้อมควรเริ่มในระดับบุคคล (Individual) ให้เป็นผู้มีศักยภาพมีการพัฒนาเพิ่มเติมอยู่เสมอ จากการได้รับการศึกษาดังแต่ระดับปฐมวัย จนถึงโตอย่างมีคุณภาพ มีคุณค่าและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาทุนมนุษย์ที่เป็นการเพิ่มศักยภาพในทุกด้านของบุคคล สามารถทำได้หลายรูปแบบ อาทิ การเข้ารับการศึกษา การเข้ารับ การอบรมฝีมือแรงงาน เพื่อเพิ่มทักษะ เพื่อพัฒนา และเพื่อฟื้นฟูสุขภาพพลานามัยของแรงงาน (Yenyuak, 2015). โดยการเตรียมความพร้อมด้านการศึกษาจากสถาบันที่มีการจัดการที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการ ความสามารถแต่ละบุคคลทุกช่วงวัย และยังสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในอนาคต ถือเป็นพันธกิจ สำคัญของสถานศึกษา

โดยเฉพาะการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ภายใต้การกำกับของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) มุ่งเน้นให้สถาบันการศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพออกสู่สังคม เพื่อเป็นกำลังสำคัญ ในการร่วมพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติให้เข้มแข็งอย่างมีคุณภาพ โดยกำหนดนโยบายการศึกษาที่มุ่งเน้น

ปัจจัยนำเข้าที่สำคัญ อาทิ ระบบบริหารจัดการ การจัดหลักสูตรการศึกษา บุคลากรทางการศึกษา รวมถึงทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์ ต่างๆ ที่ช่วยให้กระบวนการ (Process) การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีการประเมินผลที่เหมาะสม เพื่อให้ได้ผลผลิตเป็นบัณฑิตผู้มีความรู้ ความสามารถตามหลักเหตุผล มีธรรมาภิบาล ยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งเป็นหลักสำคัญในการกำหนดแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2560-2574) โดยมุ่งเน้นที่ลักษณะเฉพาะ ที่เป็นจุดเด่นหรือความเชี่ยวชาญของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งให้เป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ (Reprofiling of Higher Education Institutions) และเพื่อให้บรรลุหลักการดังกล่าว สถาบันอุดมศึกษาจึงได้ส่งเสริมให้นักศึกษาในทุกคณะวิชาได้มีโอกาสเรียนรู้นอกห้องเรียนเพิ่มเติมจากด้านวิชาการในห้องเรียน โดยสนับสนุนให้นักศึกษาเข้าฝึกปฏิบัติงานจากสถานประกอบการที่มีคุณภาพ (Yamnoon, 2008) เป็นการเตรียมความพร้อมด้านศักยภาพให้กับนักศึกษาที่กำลังจะจบการศึกษาออกไปปฏิบัติงานจริง ช่วยพัฒนาการทางอารมณ์ในการปฏิบัติงานภายใต้สังคมการทำงาน โดยแนวทางดังกล่าว สกอ. ได้กำหนดให้อยู่ในโครงการ “สหกิจศึกษา” (Cooperative Education) ซึ่งจัดสำหรับนักศึกษาในระดับชั้นปีที่ 3 หรือ ชั้นปีที่ 4 ได้ฝึกปฏิบัติงานในสถานประกอบการที่มีคุณภาพที่สถาบันการศึกษาได้มีความร่วมมือระหว่างกัน และมีความพร้อมรับนักศึกษาเข้าฝึกปฏิบัติงาน โดยไม่ถือเป็นภาระต่อองค์กร โดยกำหนดให้นักศึกษามีส่วนร่วมปฏิบัติงานในฐานะพนักงานเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 16 สัปดาห์ติดต่อกัน และถูกสอนงานและประเมินผลการปฏิบัติงานตลอดเวลาการฝึกปฏิบัติงานจากอาจารย์ผู้รับผิดชอบและจากพนักงานพี่เลี้ยง (Job Supervisor) ในสถานประกอบการ มีการประเมินตนเองต่อการเข้ารับการฝึกปฏิบัติงานเพื่อให้ได้รับทราบถึงข้อมูลที่รอบด้านอย่างแท้จริง สรุปได้ว่าการดำเนินโครงการสหกิจศึกษา จะมีภาคส่วนที่เกี่ยวข้องโดยตรง 3 ฝ่าย คือ นักศึกษา อาจารย์ผู้รับผิดชอบ และ สถานประกอบการ ที่ต้องมีการประสานสัมพันธ์กันตามบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกัน แต่มีเป้าหมายสำคัญเดียวกันคือมุ่งเสริมสร้างคุณค่าให้กับเยาวชนในอนาคต

ปัจจุบันมีสถาบันอุดมศึกษาจำนวนมากที่ตระหนักถึงความสำคัญในการเสริมสร้างคุณค่าให้กับนักศึกษาจากการฝึกปฏิบัติงานนอกสถานที่ ส่งผลให้การจัดการด้านสหกิจศึกษาของสถาบันการศึกษาต่างๆ เกิดเครือข่ายและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนมากยิ่งขึ้น เพื่อร่วมดำเนินการจัดการระบบสหกิจศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มหาวิทยาลัยรังสิต เป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนขนาดใหญ่แห่งหนึ่งที่มีความสำคัญกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์และพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาก่อนจบการศึกษาออกไปเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพและมีคุณสมบัติสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยแต่ละปีมีนักศึกษาเข้ารับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพเป็นจำนวนมาก ในทุกคณะวิชา แต่ไม่พบว่ามีข้อมูลการติดตามผลสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการฝึกปฏิบัติงานโครงการสหกิจศึกษาอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งพบว่าการดำเนินโครงการที่ผ่านมา มีข้อสังเกตสำคัญ อาทิ การขาดความตั้งใจจริงของนักศึกษาที่เข้าฝึกงาน โดยไม่ปฏิบัติตนเป็นพนักงานอย่างเคร่งครัด อาจารย์ผู้นิเทศอาจขาดความเข้าใจอย่างชัดเจนในรูปแบบการนิเทศงาน รวมถึงผู้รับผิดชอบของสถานประกอบการที่อาจไม่มีเวลาหรือไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการสอนงาน ฯลฯ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลการดำเนินงานตามโครงการสหกิจศึกษาของสถาบันการศึกษาที่ผ่านมา จากความเห็นของพนักงานพี่เลี้ยงในสถานประกอบการที่มีต่อผลสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักศึกษานั้นว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการตามหลักการของสหกิจศึกษาหรือไม่จากแบบประเมินผลผลสำเร็จในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และเพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกเพิ่มเติมตามหลักการสำคัญของโครงการสหกิจศึกษา ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์พนักงานพี่เลี้ยงเพิ่มเติม เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการวิเคราะห์และนำเสนอรูปแบบการดำเนินโครงการสหกิจศึกษาของสถาบันการศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของสถานประกอบการที่มีต่อผลการปฏิบัติงานของนักศึกษาโครงการสหกิจศึกษาจากมหาวิทยาลัยรังสิต

2) เพื่อนำเสนอรูปแบบการดำเนินโครงการสหกิจศึกษาในสถาบันการศึกษาให้สอดคล้องกับแนวโน้มความต้องการของสถานประกอบการ

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระบบสหกิจศึกษา (Cooperative Education)

สหกิจศึกษาเป็นการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับองค์กรผู้จ้างบัณฑิต โดยเป็นระบบการศึกษาที่มุ่งเน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เกิดจากการปฏิบัติงานจริงในองค์กรผู้จ้างบัณฑิต (Work Based Learning) เป็นการบูรณาการการศึกษากับการทำงาน (Work Integrated Learning : WIL) เพื่อช่วยให้บัณฑิตสามารถเรียนรู้ชีวิตการทำงานก่อนสำเร็จการศึกษาและพัฒนาทักษะที่สัมพันธ์กับวิชาชีพที่เป็นความต้องการขององค์กรผู้จ้างบัณฑิต สามารถเชื่อมโยงประยุกต์ความรู้ทางทฤษฎีสู่การปฏิบัติงานจริง

ในสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ อาทิ ประเทศอังกฤษ เยอรมัน แคนาดา และสหรัฐอเมริกาได้จัดให้มีการส่งเสริมประสบการณ์วิชาชีพ และได้พัฒนารูปแบบเป็นหลักสูตรสหกิจศึกษามาเป็นระยะเวลานาน โดยมีผลวิจัยพบว่า หลักสูตรสหกิจศึกษาจะช่วยเสริมสร้างศักยภาพของบัณฑิตให้ก้าวสู่โลกอาชีพ จึงทำให้มีการจัดสหกิจศึกษาไปยังสถาบันอุดมศึกษาทั่วโลก (Higher Education Commission, 2008) และได้มีการก่อตั้งองค์กรนานาชาติเพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาสหกิจศึกษาร่วมกันคือ World Association for Cooperative Education (WACE) และ National Commission for Cooperative Education (NCCE) โดยใช้ชื่อว่า Cooperative and Work Integrated Education : WACE และขยายกิจกรรมส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้จากการทำงานในรูปแบบอื่นเพิ่มเติม และได้ขยายผลมาสู่เอเชียแปซิฟิกทั้งในประเทศไทย ประเทศสิงคโปร์ ประเทศจีน (ฮ่องกง) และประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน (Thai Association for Cooperative Education, 2009) จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า สหกิจศึกษาถือเป็นการจัดการศึกษาโดยการสร้างเครือข่ายการดำเนินงานและรับผิดชอบในการศึกษาร่วมกันจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะช่วยพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาที่จะเป็นประโยชน์ต่อภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยสามารถสรุปประโยชน์ที่เกิดขึ้นได้ ดังต่อไปนี้

ประโยชน์ของสหกิจศึกษาต่อนักศึกษา

นักศึกษาจะได้รับความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ทำงานจริงที่นอกเหนือจากในห้องเรียน และมีโอกาสเรียนรู้สังคมการทำงาน ระบบงาน วัฒนธรรมองค์กร การทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักยอมรับและปรับปรุงตนเอง มีโอกาสได้รับคำตอบแทนจากสถานประกอบการเป็นการสร้างรายได้ระหว่างเรียนเพิ่มเติม ทำให้นักศึกษามีการพัฒนาตนเองจากการประเมินศักยภาพของตนเองทำให้ทราบถึงจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนา มีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น เกิดทักษะการทำงานที่สำคัญ อาทิ การวางแผน การจัดลำดับงาน การวิเคราะห์ การตัดสินใจและการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ทักษะการสื่อสาร การเสนอรายงาน มีความคิดทันสมัย ทันสถานการณ์ มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในสถานประกอบการ อาทิ เพื่อนร่วมงาน และชุมชน และอาจส่งผลให้มีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ที่ดีขึ้น มีโอกาสได้ทำงานเร็วขึ้นเมื่อจบการศึกษา สรุปได้ว่าประโยชน์จากโครงการสหกิจศึกษาสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาทักษะทางสังคม (Social Skill) และทักษะการทำงาน (Work Skills) เสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันระดับสากลได้จากการแลกเปลี่ยนความรู้ที่จากทักษะต่าง ๆ ให้เพิ่มขึ้นกับนักศึกษาได้เป็นอย่างดี (Denise, 2014)

ประโยชน์ต่อสถานศึกษา

ก่อให้เกิดความร่วมมือทางวิชาการและความสัมพันธ์ที่ดีกับสถานประกอบการ เกิดความร่วมมือที่ดีกับสถานประกอบการในการร่วมพัฒนาคุณภาพบุคลากร จากการตระหนักถึงความสำคัญอย่างจริงจังของผู้บริหารสถาบัน ตามแนวคิดภาวะแนวคิดผู้นำเชิงสถาบันและการสร้างแรงจูงใจที่จะส่งผลให้ผู้สอนจัดการเรียนการสอน ที่มุ่งสร้างให้เกิดการต่อยอด ความร่วมมือการพัฒนาองค์ความรู้ (Tran, 2017) เพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของสถานประกอบการ รวมทั้งพัฒนาคุณภาพของอาจารย์ การสอน การวิจัย และยังเป็นการสร้างภาพพจน์และชื่อเสียงที่ดีของสถานศึกษา

ช่วยให้สถานศึกษาเป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับจากสังคมตลาดแรงงาน ทำให้สถานศึกษามีโอกาสได้ประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของตนเอง ได้ข้อมูลย้อนกลับจากความคิดเห็นขององค์กรผู้ใช้บัณฑิตในฐานะผู้ใช้บัณฑิต มาปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอน เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีคุณลักษณะตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานต่อไป

ประโยชน์ต่อสถานประกอบการ

สถานประกอบการจะมีนักศึกษาที่มีศักยภาพ มีความพร้อมทางวิชาการ และวิชาชีพช่วยปฏิบัติงานตลอดปี ทำให้พนักงานมีเวลามากขึ้นที่จะทำงานอื่นที่มีความสำคัญหรือสามารถสร้างงานที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานได้มากขึ้น และยังสร้างโอกาสให้พนักงานพี่เลี้ยงได้ฝึกทักษะการสอนงาน การจัดการ และภาวะผู้นำ ได้มีโอกาสเรียนรู้แนวคิดเชิงวิชาการใหม่ๆ จากการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นระหว่างกันกับนักศึกษาและอาจารย์นิเทศก์ เพื่อประยุกต์ความรู้เข้ากับภาคปฏิบัติ ถือเป็นการสร้างความร่วมมือทางวิชาการ เพื่อช่วยพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่คุณภาพแก่สังคมและประเทศชาติร่วมกัน นอกจากนี้ยังสะดวกแก่สถานประกอบการหากต้องการรับสมัครพนักงานใหม่ ลดเวลาในการสรรหาและคัดเลือกพนักงานจากนักศึกษาที่มีทักษะที่ต้องการของสถานประกอบการ อาทิ ทักษะในการปรับตัว การทำงานเป็นทีม การบริหารจัดการ การสื่อสาร การคิดสร้างสรรค์ การคำนวณและคอมพิวเตอร์ การแก้ปัญหา และทางวิชาชีพ (Vongchavalitkul et al., 2015) ทำให้ไม่ต้องเสียเวลาการทดลองปฏิบัติงาน และช่วยลดต้นทุนฝึกอบรมพนักงานใหม่

จากข้อมูลการดำเนินโครงการสหกิจศึกษาดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าโครงการสหกิจศึกษาเป็นโครงการที่เสริมสร้างคุณค่าให้กับนักศึกษาจากการเข้ารับการฝึกปฏิบัติงานในสถานประกอบการที่มีคุณภาพและมีความพร้อมทั้งด้านทรัพยากรรวมถึงบุคลากรที่มีความตั้งใจจริงในการถ่ายทอดประสบการณ์วิชาชีพในการปฏิบัติงานจริงให้กับนักศึกษา นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งสถาบันการศึกษาจะได้ทราบถึงข้อมูลสำคัญจากการดำเนินโครงการสหกิจศึกษาเพื่อจักได้นำมาปรับปรุงประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน รวมถึงสถานประกอบการจะได้ประโยชน์จากการมีพนักงานที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพประสิทธิผลในการทำงานมากขึ้น

2. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลการปฏิบัติงาน (performance appraisal)

การประเมินผลการปฏิบัติงานมีความสำคัญอย่างมากในการปฏิบัติงาน มีปัจจัยเกี่ยวข้องในการประเมินหลายประการ อาทิ เช่น ด้านการเมือง ด้านบริบทขององค์กร รวมถึงด้านตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องกับ ทักษะ ความสามารถในการทำงาน ความเปลี่ยนแปลงทางความคิด เป็นต้น ทั้งนี้ ได้มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายเกี่ยวกับการประเมินผลไว้ดังต่อไปนี้

Sukpipat (2016) เสนอว่าการประเมินผลและการปฏิบัติงานเป็นกระบวนการการวัดเพื่อทราบถึงระดับผลการปฏิบัติงานของพนักงานซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการผลการปฏิบัติงาน ที่ได้กำหนดเป้าหมายการปฏิบัติงานของพนักงานเข้ากับการประเมินผลการทำงาน รวมทั้งการให้ข้อมูลสำคัญตั้งแต่เริ่มต้นปฏิบัติงาน ในระหว่างการทำงาน และผลการปฏิบัติงานย้อนกลับแก่พนักงาน การให้รางวัล และการปรับปรุงผลงานเข้าไว้เป็นระบบเดียวกัน เพื่อนำผลลัพธ์ที่ได้นั้นมาปรับปรุงให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

Suksriwong (2013) ให้ความหมายการประเมินผลการปฏิบัติงานว่าหมายถึงการวัดและการประเมินผลการปฏิบัติงานในรอบระยะเวลาหนึ่งๆ แล้วเปรียบเทียบกับเป้าหมายหรือมาตรฐานที่กำหนดไว้แล้วล่วงหน้าโดยเป้าหมายหรือวิธีการประเมินอาจเกิดจากการกำหนดของผู้บริหารผู้เดียวหรือพิจารณาร่วมกันก็ได้ โดยมีการวัดผล ประเมินผล และบันทึกผลการปฏิบัติงานที่สัมพันธ์กับความคาดหวังนั้น แล้วส่งเป็นข้อมูลย้อนกลับให้พนักงานได้ทราบ ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ได้หลายประการ อาทิ การวางแผนการฝึกอบรม หรือใช้ประกอบการพิจารณาเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น โดยการประเมินควรพิจารณาในมิติที่หลากหลายและสัมพันธ์กับการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน

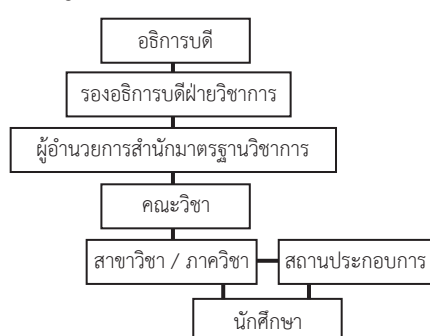
Nahavandi (2015) การปฏิบัติงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต้องทำการประเมินผลเกี่ยวกับจุดแข็ง จุดอ่อน รวมถึงศักยภาพการทำงานของคนในปัจจุบัณ โดยมุ่งเน้นที่เป้าหมายของการทำงานรวมถึงความสามารถของผู้บริหารที่ทำการประเมินจากข้อมูลตัวบ่งชี้ในบุคคล แล้วสามารถกระตุ้นจูงใจให้บุคคลเข้าร่วมทำงาน อย่างมีทิศทางที่จะทำให้บุคคลเกิดความก้าวหน้าจากการประเมินบนพื้นฐานขององค์การถึงความสามารถ ความมุ่งมั่นตั้งใจของบุคคล โดยข้อมูลการประเมินผลในระดับบุคคลจะทำให้บุคคลได้ทราบถึงคุณลักษณะเฉพาะของตน และทำให้ตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงตนเองจากการประเมินผลที่พบว่าบุคคลนั้นยังมีข้อบ่งชี้ที่ต้องพัฒนาเพิ่มเติม ซึ่งมาจากแหล่งข้อมูลในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยที่แต่ละบุคคลมีสิทธิเท่าเทียมกันในการรับการประเมินรวมถึงรับทราบผลการประเมินที่เกิดขึ้น

โดยแนวคิดพื้นฐานการประเมินผลการปฏิบัติงานจะมีการติดตามผล (Follow up) การปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายว่ามีการดำเนินการลุล่วงไปเพียงใด มีการตรวจสอบงาน (Monitor) คือการติดตามการใช้ทรัพยากร กระบวนการในการทำงานตามแผนงาน ตลอดจนผลงานจากการปฏิบัติงาน แล้วทำการประเมิน (Assessment) โดยเป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบที่สามารถประกอบการตัดสินใจได้ สำหรับเป็นข้อมูลประกอบการประเมินผลต่อไป เพื่อนำไปสู่การประเมินผล (Evaluation) ซึ่งเป็นกระบวนการค้นหาหรือตัดสินในคุณค่าที่เกิดขึ้น ภายใต้มาตรฐานการประเมินตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ ด้วยวิธีการที่เหมาะสม

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นการประเมินค่าในผลที่เกิดขึ้นจากการทำงานตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ภายใต้ข้อมูลสารสนเทศที่เก็บรวบรวมด้วยวิธีที่ถูกต้องให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีความถูกต้อง ชัดเจน ครบถ้วน โดยเฉพาะการประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงาน เป็นสิ่งท้าทายต่อผู้ประเมินซึ่งจะมีปัจจัยที่ต้องพิจารณาร่วม อาทิ คุณสมบัติบุคคลที่เกี่ยวข้องกับงาน ความรับผิดชอบของบุคคล รวมถึงความสำเร็จที่ปรากฏทั้งในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพของงานโดยมุ่งเน้นที่วัตถุประสงค์การประเมินเป็นสำคัญ

3. รูปแบบการจัดโครงสร้างการศึกษาของมหาวิทยาลัยรังสิต

การดำเนินงานสหกิจศึกษาของมหาวิทยาลัยรังสิต เป็นไปตามมาตรฐานของสหกิจศึกษา และระเบียบของทบวงมหาวิทยาลัยเป็นสำคัญ มีสำนักงานมาตรฐานวิชาการ (Academic Standard office) เป็นศูนย์กลาง มีคณะวิชารับผิดชอบจัดวางระบบการวางแผนการเรียนของนักศึกษาของคณะวิชาที่เข้าร่วมในโครงการสหกิจศึกษา ส่วนใหญ่จะวางแผนการศึกษาตั้งแต่ในช่วงชั้นปีที่ 2 โดยกำหนดให้นักศึกษาระดับชั้นปีที่ 3 และปีที่ 4 ทุกคณะวิชาและนักศึกษาที่ได้รับทุนการศึกษาได้มีโอกาสออกไปปฏิบัติงาน ณ สถานประกอบการที่มีคุณภาพในฐานะพนักงาน ไม่น้อยกว่า 16 สัปดาห์ โดยต้องผ่านกิจกรรมเตรียมความพร้อมทั้งเรื่องความรู้เชิงวิชาการ และความรู้เรื่องการดำรงชีวิตในสังคมการทำงาน ดังคำอธิบายรายวิชาสหกิจศึกษา (Cooperative Education) ที่ระบุว่านักศึกษาต้องปฏิบัติงานในสถานประกอบการเสมือนเป็นพนักงานประจำ โดยอยู่ภายใต้ข้อกำหนดต่างๆ เช่นเดียวกับพนักงานจริง ตามระยะเวลาที่กำหนด และจะมีภาระงานที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงาน และนักศึกษาจะต้องจัดทำรายงานส่งทุกสัปดาห์ โดยมีโครงงานหนึ่งโครงงาน และมีผลงานของโครงงานอย่างน้อยหนึ่งชิ้นหลังการปฏิบัติงาน เพื่อรับการประเมินจากสถานประกอบการและอาจารย์ที่ปรึกษา โดยการดำเนินการด้านสหกิจศึกษาของมหาวิทยาลัยรังสิต มีโครงสร้างที่สำคัญดังต่อไปนี้

กล่าวได้ว่ามีผู้เกี่ยวข้องสำคัญในการดำเนินโครงการสหกิจศึกษาให้ประสบผลสำเร็จประกอบด้วย 3 ส่วนสำคัญคือ 1) นักศึกษา 2) อาจารย์ผู้รับผิดชอบ และ 3) สถานประกอบการ โดยพนักงานพี่เลี้ยง โดยมีการกำหนดมาตรฐานการบริหารจัดการร่วมกัน มีการเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาก่อนเข้าฝึกงานจริง เช่น การปฐมนิเทศ การสอนงานและมอบหมายภาระงานเสมือนเป็นพนักงานคนหนึ่ง มีการจัดผู้นิเทศงานให้คำปรึกษา ติดตาม

และแนะนำการปฏิบัติงาน คอยตรวจรายงาน ให้ข้อเสนอแนะ และทำหน้าที่ประเมินผลการปฏิบัติงาน ซึ่งมุ่งผลลัพธ์สุดท้าย (Outcome) ที่เกิดขึ้นกับนักศึกษา คือประสบการณ์จริงที่ได้เรียนรู้จากสถานประกอบการนั้น ดังปรากฏรูปแบบในตารางต่อไปนี้

ก่อนเข้ารับการฝึกปฏิบัติสหกิจศึกษา		
นักศึกษา	อาจารย์นิเทศก์	สถานประกอบการ
ศึกษาข้อมูลเตรียมความพร้อมก่อนเข้าร่วมโครงการ	เข้ารับการอบรมการนิเทศงานสหกิจศึกษาเพื่อเข้าสู่การเป็นอาจารย์นิเทศ	ประสานความร่วมมือและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับสถาบันการศึกษา
สมัครเข้าร่วมโครงการ	ดำเนินการรับสมัครนักศึกษาและประสานกับสถานประกอบการ	รับทราบข้อมูลตกลงความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา
ลงทะเบียนรายวิชาสหกิจศึกษา เข้ารับปฐมนิเทศจากสถานศึกษา และสถานประกอบการ	พิจารณาใบสมัครส่งสถานประกอบการ จัดปฐมนิเทศนักศึกษา / กิจกรรมเตรียมความพร้อมก่อนเข้าฝึกปฏิบัติงาน	พิจารณาใบสมัครจากสถานศึกษา แล้วแจ้งตอบรับการรับเข้าฝึกปฏิบัติงาน ปฐมนิเทศ/เตรียมความพร้อม/เตรียมมอบหมายวางแผนงานให้นักศึกษา
ระหว่างรับการฝึกปฏิบัติสหกิจศึกษา		
แจ้งรายละเอียดที่พักระหว่างการปฏิบัติงาน พร้อมแผนปฏิบัติงานตามระยะเวลาที่กำหนด	นัดหมายสถานประกอบการเพื่อเข้านิเทศนักศึกษาและเข้านิเทศนักศึกษาขณะฝึกปฏิบัติงาน พร้อมประเมินผลระหว่างฝึกปฏิบัติงาน	ประสานข้อมูล รายชื่อ ตำแหน่งงานของพนักงานที่ปรึกษาสหกิจศึกษา ในการปฏิบัติงานต่อสถานศึกษาตามระยะเวลา
แลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกันในระหว่างการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาจากทั้ง 3 ฝ่าย เพื่อพิจารณาพร้อมประเมินแนวทางพัฒนา ปรับปรุงหากเกิดกรณีที่แตกต่างไปจากปกติ		
เมื่อเสร็จสิ้นการฝึกปฏิบัติสหกิจศึกษา		
จัดทำรายงานประกอบการปฏิบัติงานและจัดเตรียมรายงานสรุปผลการฝึกปฏิบัติงาน พร้อมส่งรายงาน พร้อมนำเสนอสรุปผลการปฏิบัติงานต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และสถานประกอบการ	ประเมินนักศึกษาและประเมินผลรายงานการปฏิบัติงานของนักศึกษา	ประเมินผลนักศึกษาที่เข้ารับการฝึกปฏิบัติงาน และประเมินผลรายงานการปฏิบัติงานของนักศึกษา
แลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกันภายหลังเสร็จสิ้นการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาจากทั้ง 3 ฝ่าย เพื่อพิจารณาผลการประเมิน พร้อมวางแผนแนวทางพัฒนา ปรับปรุงเพิ่มเติม		

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Suranaree University of Technology (2006) ศึกษาเรื่อง การประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการสหกิจศึกษานำร่องของประเทศไทย โดยสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาระหว่างปี พ.ศ.2545 – 2547 พบว่า นักศึกษาที่ผ่านโครงการสหกิจศึกษานำร่องรุ่นที่ 1 – 5 ได้รับการประเมินผลทางด้านศักยภาพในระดับน่าพึงพอใจ ทั้งในส่วนของการสถาบันการศึกษาและสถานประกอบการ แต่ผลที่พบยังไม่สามารถประเมินศักยภาพของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาได้โดยตรง เนื่องจากขาดข้อมูลจากบัณฑิตสหกิจศึกษาที่พอเพียง แต่อนุมานได้ว่านักศึกษาที่ผ่านโครงการสหกิจศึกษาโดยมีผลการประเมินอยู่ในระดับดี ก็ส่งผลสำเร็จให้เป็นบัณฑิตที่มีศักยภาพในการปฏิบัติงานที่ดี ส่วนผลสัมฤทธิ์ด้านการตื่นตัวในสถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนพบว่าอยู่ในระดับมาก ถึงแม้บางสถาบันการศึกษายังไม่เข้าใจในแนวคิดและหลักการสำคัญของโครงการสหกิจศึกษาอย่างชัดเจนก็ตาม แต่ก็มีความพยายามในการพัฒนาแนวทางรูปแบบการดำเนินโครงการสหกิจศึกษาให้มีความสอดคล้องกับแนวทางสหกิจศึกษาสากล

ปัญหา อุปสรรคของสถานประกอบการด้านการตอบรับนักศึกษาเข้าฝึกปฏิบัติงานพบว่าโครงการสหกิจศึกษา ยังจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์กับกลุ่มสถานประกอบการน้อย ทำให้ผู้บริหาร พนักงานที่เลี้ยง รวมถึงผู้เกี่ยวข้องส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจในวัตถุประสงค์และหลักการที่แท้จริงของโครงการ ไม่สามารถอธิบายความแตกต่างระหว่างโครงการสหกิจศึกษากับการฝึกปฏิบัติงานในภาคฤดูร้อนได้ อีกทั้งสถานประกอบการไม่สามารถเตรียมความพร้อมในด้านงบประมาณ บุคลากร และ มอบหมายหน้าที่ให้กับนักศึกษาเพื่อรองรับกิจกรรมสหกิจศึกษาภายใต้โครงการสหกิจศึกษานำร่องได้ โดยปัจจัยสำคัญที่ทำให้สถานประกอบการสนใจตอบรับนักศึกษาเข้าฝึกปฏิบัติงานมากขึ้น คือ ประโยชน์ที่จะได้รับในรูปของชื่อเสียง ภาพลักษณ์องค์กรที่เป็นที่ยอมรับของสังคม การลดหย่อนหรือยกเว้นด้านภาษีอากร การใช้เป็นข้อกำหนดคัดเลือกสถานประกอบการดีเด่น การขอรับสนับสนุนผ่านสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน และการเข้าสู่ตลาดหลักทรัพย์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังรวมถึงได้รับความร่วมมือด้านวิชาการจากสถานศึกษา และผลประโยชน์จากการปฏิบัติงานของนักศึกษาที่มีต่อองค์กรอีกด้วย

Choochote & Wetprasit (2007) ศึกษาเรื่อง การประเมินผลการดำเนินงานสหกิจศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เขตการศึกษาภูเก็ต มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของพนักงานที่ปรึกษาที่มีต่อความสำเร็จของผลการปฏิบัติงานของนักศึกษา เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการวิจัยพบว่านักศึกษารุ่นที่ 1 มีผลประเมินด้านผลสำเร็จของงาน ความรู้ ความสามารถ ความรับผิดชอบ ลักษณะส่วนบุคคล และความรู้ด้านวิชาการ ทั้งจากพนักงานที่ปรึกษา หัวหน้าฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ และผู้บริหารระดับสูงขององค์กร และผลประเมินด้านวิชาการจากอาจารย์ที่ปรึกษามีระดับมากที่สุด ส่วนความเห็นของนักศึกษาที่มีต่อตนเอง หลังเสร็จการปฏิบัติงาน พบว่ามีความพึงพอใจในผลการปฏิบัติงานของตนเองค่อนข้างมาก แสดงว่านักศึกษามีความพร้อมในด้านความรู้ ความสามารถ ความรับผิดชอบ และ ลักษณะส่วนบุคคลอยู่ในระดับดีมากเป็นที่ยอมรับจากสถานประกอบการ อาจารย์ที่ปรึกษา และตัวนักศึกษาเอง โดยมหาวิทยาลัยต้องทำความเข้าใจกับนักศึกษา อาจารย์ ผู้บริหาร และ สถานประกอบการ ให้ตรงกันเกี่ยวกับปรัชญาและแนวคิดหลักการสหกิจศึกษารวมทั้งแนวทางการผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ ความสามารถ เป็นที่ยอมรับและเป็นที่ต้องการของสถานประกอบการต่อไป

Srichannil (2014) ศึกษาเรื่อง “การประเมินผลโครงการสหกิจศึกษาวิทยาลัยราชพฤกษ์ สาขาวิชาการบัญชี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับผลสัมฤทธิ์ของโครงการและความพึงพอใจของนักศึกษาที่ร่วมโครงการสหกิจศึกษา พบว่าเมื่อปฏิบัติงานแล้ว นักศึกษาได้รับประสบการณ์ และมีการพัฒนาตนเองเพิ่มขึ้น ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น การวางตัว ความอดทน ความรับผิดชอบในการทำงาน สามารถทำงานอย่างเป็นระบบ มีการพัฒนาตนเองด้านมนุษยสัมพันธ์ ความรอบคอบ การตรงต่อเวลา การใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในองค์กรด้วยความ ซื่อสัตย์ มีจรรยาบรรณในวิชาชีพ โดยนักศึกษามีความพึงพอใจในการอบรมเตรียมความพร้อมก่อนเข้าปฏิบัติงานมากที่สุดด้านความเป็นกันเองระหว่างครูพี่เลี้ยงและนักศึกษา ส่วนผู้ประกอบการมีความพึงพอใจการปฏิบัติงานของนักศึกษามากที่สุดด้านวุฒิภาวะความอ่อนน้อมถ่อมตน ความประพฤติ คุณธรรม จริยธรรม และการปฏิบัติตามระเบียบวินัยขององค์กร

ระยะเวลาการปฏิบัติงานมีความเหมาะสม โดยพบว่าด้านบุคลิกภาพ การปรับตัว การวางแผนการทำงานอยู่ในระดับมาก รวมถึงความสามารถในการสื่อสาร การมอบหมายความรับผิดชอบ ความอุตสาหพยายาม การปฏิบัติงานโดยไม่ต้องรอรับคำสั่ง ความสะดวกรวดเร็วในการดำเนินงานของโครงการ ส่วนที่อยู่ในระดับปานกลางคือ การแสดงความคิดเห็นด้านวิชาการ ความสามารถในการเรียนรู้งานใหม่ การตัดสินใจ ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการได้รับนักศึกษาที่มีคุณสมบัติตามต้องการ โดยประเด็นที่ต้องพัฒนา คือ ด้านภาษาอังกฤษ

Panpetch & Plaimart (2010) ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการการเรียนรู้กับการทำงานในสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อนิยามการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการการเรียนรู้กับการทำงาน วิเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักการ ตลอดจนวิเคราะห์โครงสร้างระบบการบริหารจัดการ เงื่อนไขของความสำเร็จจาก 6 ประเทศ สรุปผลได้ว่าแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการการเรียนรู้กับการทำงานใน สถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทย มีหลักการแนวคิด/ปรัชญาการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน เป็นกรณีหนึ่งของการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ที่ช่วยให้ นักศึกษามีโอกาสประยุกต์ความรู้ทักษะการทำงานและทักษะเฉพาะที่สัมพันธ์กับวิชาชีพ ได้รู้จักชีวิตการทำงานที่แท้จริงก่อนสำเร็จการศึกษา มีจุดมุ่งหมายการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการการเรียนรู้กับการทำงานได้แก่สถาบันการศึกษาได้มีการเชื่อมโยงภาคการศึกษา กับภาคธุรกิจอุตสาหกรรม เข้าด้วยกันทำให้ประเทศมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีสมรรถนะสูงสามารถแข่งขันในระดับนานาชาติได้ ปัจจัยความสำเร็จได้แก่ สถาบันการศึกษา และสถานประกอบการมีนโยบายที่ชัดเจนในการสนับสนุน มีผู้รับผิดชอบระดับต่างๆ ที่ชัดเจน รวมทั้งมีการสร้างความเข้าใจแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีกระบวนการในการเตรียมความพร้อมแก่นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ มีการกำหนดให้ทำรายงาน เมื่อเสร็จสิ้นการปฏิบัติงาน รวมทั้งภาครัฐให้สิทธิประโยชน์ด้านภาษีเพื่อเป็นแรงจูงใจให้กับสถานประกอบการที่เข้าร่วม

Chotipurk et al., (2012) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการสหกิจศึกษา มหาวิทยาลัยศรีปทุม. มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการ และพัฒนารูปแบบการจัดการสหกิจศึกษา โดยเป็นการวิจัยเอกสาร แล้วสำรวจความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรวม 50 คน ผลการวิจัยพบว่าสภาพการจัดการสหกิจศึกษาได้ครอบคลุมองค์ประกอบของสหกิจศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดหลักสูตรสหกิจศึกษา ด้านการจัดหน่วยงานสหกิจศึกษา ด้านการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานสหกิจศึกษา และด้านการจัดบริการอื่นๆ ที่ต่อเนื่องจากสหกิจศึกษา ซึ่งพบปัญหาและอุปสรรคสำคัญคือการขาดความร่วมมือจากบุคคลากรที่เกี่ยวข้อง ขาดความรู้ ความเข้าใจ และระบบการเตรียมความพร้อมของนักศึกษาสหกิจศึกษายังไม่ชัดเจน ส่วนรูปแบบการจัดการสหกิจศึกษา ที่ประกอบด้วย การจัดหลักสูตร การจัดหน่วยงานสหกิจศึกษา การจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานสหกิจศึกษา และการจัดบริการอื่นๆ ที่ต่อเนื่องจากสหกิจศึกษา เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด พบว่ารูปแบบการจัดการสหกิจศึกษา โดยรวมแต่ละด้านมีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Mongkhonvanit & Lertkultanon (2015) ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของสถานประกอบการต่อคุณลักษณะของนักศึกษาโครงการสหกิจศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบความพึงพอใจของสถานประกอบการในอุตสาหกรรมบริการต่อคุณลักษณะของนักศึกษาโครงการสหกิจศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาของไทยทั้ง 4 กลุ่มสถาบัน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรให้สามารถผลิตบัณฑิตที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับความต้องการของอุตสาหกรรมบริการ ผลการวิจัยพบว่าสถานประกอบการมีความพึงพอใจต่อคุณลักษณะของนักศึกษาโดยรวมอยู่ที่ระดับปานกลาง โดยพึงพอใจต่อคุณลักษณะของนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏกับมหาวิทยาลัยของรัฐ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ พึงพอใจต่อคุณลักษณะของนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยของรัฐ สูงกว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มสถาบันการศึกษาสามารถสรุปผลได้ดังนี้ 1) ความพึงพอใจต่อคุณลักษณะของนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏในระดับมากเรื่องมนุษยสัมพันธ์ ความซื่อสัตย์ กริยามารยาท ความขยันหมั่นเพียร ความอ่อนน้อมถ่อมตน การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการเคารพกฎระเบียบขององค์กร ส่วนคุณสมบัติอื่นๆ มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง 2) ความพึงพอใจต่อ

คุณลักษณะของนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ระดับมากเรื่องมนุษยสัมพันธ์ ความซื่อสัตย์ กริยามารยาท ความอ่อนน้อมถ่อมตน การทำงานร่วมกับคนอื่น และการเคารพกฎระเบียบขององค์กร ส่วนคุณลักษณะอื่นมีความพึงพอใจปานกลาง 3) ความพึงพอใจต่อคุณลักษณะของนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยเอกชนในระดับมากเรื่องบุคลิกภาพ มนุษยสัมพันธ์ ความซื่อสัตย์ ความเชื่อมั่นในตนเอง และการทำงานร่วมกับคนอื่น ส่วนคุณลักษณะอื่นๆ มีความพึงพอใจปานกลาง 4) ความพึงพอใจต่อคุณลักษณะของนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยของรัฐในระดับมากเรื่องบุคลิกภาพ มนุษยสัมพันธ์ ความซื่อสัตย์ กริยามารยาท ความรับผิดชอบ ความอ่อนน้อมถ่อมตน ความเชื่อมั่นในตนเอง การทำงานร่วมกับคนอื่น และการเคารพกฎระเบียบขององค์กร ส่วนคุณลักษณะอื่นๆ สถานประกอบการมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง โดยคุณลักษณะโดยรวมของนักศึกษาทั้ง 4 กลุ่มสถาบัน เป็นคุณลักษณะที่มีความพึงพอใจในระดับมากใน 5 คุณลักษณะ คือ มนุษยสัมพันธ์ ความซื่อสัตย์ การมีกริยามารยาท ความอ่อนน้อมถ่อมตน การทำงานร่วมกับคนอื่น และการเคารพกฎระเบียบขององค์กร หากพิจารณาคุณสมบัติรายด้านพบว่า ด้านความรับผิดชอบมีปรากฏเฉพาะนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยของรัฐ และด้านความขยันหมั่นเพียรปรากฏเฉพาะนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเท่านั้น อย่างไรก็ตามระดับความพึงพอใจโดยรวมต่อคุณลักษณะของนักศึกษาในแต่ละกลุ่มสถาบันอยู่ในระดับปานกลาง และยังพบว่าสถานประกอบการด้านธุรกิจการท่องเที่ยว พึงพอใจต่อคุณลักษณะของนักศึกษาสูงกว่าสถานประกอบการด้านธุรกิจโรงแรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสถานประกอบการด้านธุรกิจท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อคุณลักษณะนักศึกษาเรื่องความสามารถทางด้านภาษาต่างประเทศอื่นๆ นอกเหนือจากภาษาอังกฤษ กริยามารยาท ความเป็นผู้นำ ความคิดสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบ ความอดทน การเคารพกฎระเบียบขององค์กร ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ และการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ขณะที่สถานประกอบการด้านธุรกิจโรงแรม พึงพอใจต่อคุณลักษณะของนักศึกษาในแต่ละด้านอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับมาก ยกเว้นคุณลักษณะเรื่องความสามารถทางด้านภาษาต่างประเทศอื่นๆ นอกเหนือจากภาษาอังกฤษที่มีความพึงพอใจน้อย

Vongchavalitkul, et al., (2015) ศึกษาเรื่องสมรรถนะหรือความสามารถหลักในการทำงานของนักศึกษาสหกิจศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในเครือข่ายสหกิจศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างตามทฤษฎีของผู้ประกอบการกลุ่มสาขาวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีและกลุ่มสังคมศาสตร์ในระหว่างปีการศึกษา 2552 – 2554 จำนวน 234 คน ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีความคาดหวังความสามารถหลักในการทำงานของนักศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยผู้ประกอบการกลุ่มวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีมีความคาดหวังความสามารถหลักด้านการบริการที่ดี ด้านความยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม ด้านการทำงานเป็นทีม ทักษะในการบริหารจัดการ และทักษะในการปรับตัวมากกว่าผู้ประกอบการของกลุ่มสังคมศาสตร์ ในทางกลับกันผู้ประกอบการของกลุ่มวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีมีความคาดหวัง ทักษะในการคิดสร้างสรรค์และทักษะในการคิดคำนวณ และคอมพิวเตอร์น้อยกว่าผู้ประกอบการของกลุ่มสังคมศาสตร์

Napasri & Sandchompoo (2013) ศึกษาเรื่องการพัฒนาตัวแบบปัจจัยความสำเร็จสหกิจศึกษาแบบมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจข้อมูลประเมินสถานภาพ ศักยภาพ และความพร้อมในการจัดการศึกษาระบบสหกิจศึกษาของนักศึกษา สถาบันอุดมศึกษา และองค์กรผู้ใช้บัณฑิต เพื่อศึกษาองค์ประกอบ เงื่อนไข และคุณลักษณะของตัวชี้วัดความสำเร็จสหกิจศึกษาแบบมีส่วนร่วม เพื่อนำเสนอตัวแบบปัจจัยความสำเร็จสหกิจศึกษาแบบมีส่วนร่วม ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณกับการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีรูปแบบวิธีการอย่างหลากหลาย สรุปผลการศึกษา “ตัวแบบ 12 ปัจจัยความสำเร็จสหกิจศึกษาแบบมีส่วนร่วม” ดังนี้ 1) การสนับสนุนของผู้บริหารระดับสูง 2) การมีความรู้ ความเข้าใจในพันธกิจสหกิจศึกษา 3) การจัดโครงสร้างงาน ระบบ & กลไก 4) การจัดการความรู้สหกิจศึกษา 5) แผนกลยุทธ์/คู่มือการปฏิบัติงาน 6) การสร้างการยอมรับ เห็นคุณค่า และประโยชน์ร่วมกัน 7) การปรึกษาหารือ การให้คำแนะนำ การนิเทศ 8) การติดต่อสื่อสาร การประสานงาน 9) การจัดการทรัพยากร 10) เครือข่ายความร่วมมือ 11) การแก้ไขปัญหา 12) การติดตามประเมินผล และการรับรู้ข้อมูลป้อนกลับ

Yawai et al., (2017) ศึกษาเรื่องคุณลักษณะและสมรรถนะบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการเชิงประยุกต์ตามความต้องการของตลาดแรงงานในเขตจังหวัดนครราชสีมาและข้อเสนอรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานประกอบการหรือผู้บริหารฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ในกลุ่มอุตสาหกรรมและกลุ่มพาณิชย์กรรม รวม 312 แห่ง พบความต้องการดังนี้ 1) คุณลักษณะบัณฑิต ต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต มีความภูมิใจในองค์กร ยึดมั่นในกฎหมาย ศีลธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ 2) สมรรถนะด้านทักษะ มีการปรับตัวในสภาวะกดดันที่เกิดขึ้นขณะปฏิบัติงาน มีทักษะการสื่อสาร เข้าใจและเรียงลำดับความสำคัญในงานที่ได้รับมอบหมายได้ถูกต้อง 3) สมรรถนะด้านความรู้ ต้องมีองค์ความรู้ในสาขาวิชาอย่างถ่องแท้ กว้างขวาง เป็นระบบ สามารถระบุปัญหาและเสนอแนวทางแก้ไขอย่างสร้างสรรค์ โดยใช้ความรู้ทางทฤษฎี ประสบการณ์ภาคปฏิบัติ และผลกระทบจากการตัดสินใจ 4) สมรรถนะด้านทัศนคติ ค่านิยม และความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนเอง ต้องมีทัศนคติที่ดีต่อองค์กร พัฒนาตนให้สอดคล้องกับเป้าหมายองค์กร รับรู้ ทำความเข้าใจ และให้ความร่วมมือในการดำเนินงานตามนโยบายขององค์กร 5) สมรรถนะด้านบุคลิกส่วนบุคคล ต้องเป็นผู้นำขับเคลื่อนการทำงานของทีมไปสู่เป้าหมายได้ ควบคุมอารมณ์ได้เหมาะสม ตระหนักถึงผลประโยชน์และเป้าหมายของทีมเป็นหลัก 6) สมรรถนะด้านแรงจูงใจหรือแรงขับภายในต้องสามารถวางแผนในการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบอย่างเป็นระบบและปฏิบัติงานที่รับผิดชอบให้บรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานที่กำหนด และทำงานหลายอย่างได้ในเวลาเดียวกัน ส่วนแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงานด้วยการเรียนสลับกับการทำงานอย่างต่อเนื่องตลอดหลักสูตร โดยเน้นการพัฒนาคุณลักษณะและสมรรถนะ เน้นแก้ไขโจทย์ปัญหาและจัดทำโครงการในสถานประกอบการ

สมมติฐานของการวิจัย

- 1) ลักษณะประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันของนักศึกษาโครงการสหกิจศึกษามีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน
- 2) ความรู้ความสามารถ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ คุณลักษณะส่วนบุคคล มีความสัมพันธ์กับผลสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักศึกษาในโครงการสหกิจศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

- 1) ทำให้ทราบถึงระดับผลการปฏิบัติงานของนักศึกษาโครงการสหกิจศึกษา ในด้านความสำเร็จของงาน ความรู้ความสามารถ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ คุณลักษณะส่วนบุคคล
- 2) จากข้อมูลสารสนเทศที่ได้รับจากการศึกษา สามารถนำไปเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานโครงการสหกิจศึกษาในสถานศึกษา และเป็นข้อมูลสำหรับผู้สนใจได้นำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานด้านสหกิจศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในอนาคตต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือพนักงานที่เลี้ยงในสถานประกอบการภาครัฐและภาคเอกชน รวม 152 สถานประกอบการ โดยมีนักศึกษาเข้าฝึกปฏิบัติงานโครงการสหกิจศึกษาจำนวน 7 คณะวิชา รวม 387 คน (สำนักมาตรฐานวิชาการ, มหาวิทยาลัยรังสิต) แล้วสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีทางสถิติเพื่อคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างมีความคลาดเคลื่อน ร้อยละ 5 แล้วทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน โดยในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 200 ชุด

2. วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบประเมินผลการปฏิบัติงานจากสถานประกอบการเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 4 ส่วนสำคัญ คือ ด้านผลสำเร็จของงาน ด้านความรู้ ความสามารถในการงาน ด้านความรับผิดชอบ และ ด้านลักษณะส่วนบุคคล โดยมีค่าความเชื่อมั่น 0.976 ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ โดยได้แบ่งระดับการประเมินผล ดังนี้ 4.21 - 5.00 หมายถึงระดับมากที่สุด 3.41 - 4.20 หมายถึงระดับมาก 2.61 - 3.40 หมายถึงระดับปานกลาง 1.81 - 2.60 หมายถึงระดับน้อย 1.00 - 1.80 หมายถึงระดับน้อยที่สุด แล้วสรุป และอภิปรายผลที่ได้จากการศึกษาประกอบการนำเสนอต่อไป

การดำเนินวิจัยเชิงเชิงคุณภาพ ศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์พนักงานพี่เลี้ยงในสถานประกอบการ จำนวน 10 คน จำแนกเป็นภาครัฐ 4 คนและภาคเอกชน 6 คน จากอัตราส่วนของสถานประกอบการที่นักศึกษาเข้าฝึกปฏิบัติงาน ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Selection Interview) เป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาเป็นหลัก (Purposeful Selection)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) วิเคราะห์ข้อมูลผลการปฏิบัติงาน 4 ด้าน แล้ววิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 1 และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผลสำเร็จในการปฏิบัติงานกับความรู้ความสามารถ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และคุณลักษณะส่วนบุคคล โดยใช้การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) แล้ววิเคราะห์อิทธิพลของผลสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักศึกษาในโครงการสหกิจศึกษาที่ส่งผลต่อความรู้ความสามารถ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ คุณลักษณะส่วนบุคคล ด้วยวิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการพิจารณาประเด็นสำคัญ แล้วแปลความหมายโดยดึงข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการศึกษาทั้ง 4 ด้าน แล้วนำมาจัดกลุ่ม (Theme and Sub-theme) โดยได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่เก็บรวบรวมก่อนทำการวิเคราะห์แล้วอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 60.0 และเพศชาย ร้อยละ 40.0 โดยฝึกปฏิบัติงานในสถานประกอบการภาคเอกชน ร้อยละ 59.0 และ ฝึกปฏิบัติงานในสถานประกอบการภาครัฐ ร้อยละ 41.0
2. ข้อมูลการวิเคราะห์ระดับผลการปฏิบัติงานของนักศึกษาโครงการสหกิจศึกษาใน 4 ด้านสำคัญคือ
 - **ด้านผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน** พบว่ามีผลสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านปริมาณในระดับดีมาก สามารถทำงานได้ถูกต้อง สมบูรณ์ตามที่ได้รับมอบหมายด้วยความประณีตเรียบร้อย ทำงานได้เสร็จตามเวลาที่กำหนด มีค่าเฉลี่ย 4.40 (S.D. = 0.527) มีค่าเฉลี่ยคุณภาพงาน 4.36 (S.D. = 0.484)
 - **ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน** พบว่าสามารถเรียนรู้และประยุกต์วิชาการ ได้รวดเร็ว เข้าใจข้อมูลข่าวสารและวิธีการทำงาน นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานได้อย่างเหมาะสมในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ย 4.46 (S.D. = 0.554) รองลงมาคือความรู้ความชำนาญในการปฏิบัติงาน ในภาคสนามหรือในห้องปฏิบัติการ รวมทั้งในโรงงานที่ปฏิบัติงานระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ย 4.44 (S.D. = 0.587) ด้านการพัฒนาภาษาและวัฒนธรรมต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดคือ 4.05 (S.D. = 0.782)

- **ด้านความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ในงาน** พบว่ามีความสนใจ อุตสาหะ ทำงานด้วยความสนใจและกระตือรือร้น มีความพยายาม ตั้งใจทำงานให้สำเร็จ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคและปัญหาต่างๆ อยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ย 4.66 (S.D. = 0.467) รองมาคือความสามารถตอบสนองต่อการสั่งการ ยินดีรับคำสั่ง คำแนะนำ ไม่แสดงความอึดอัดใจ เมื่อได้รับคำติเตียนและวิจารณ์ มีความรวดเร็วในการปฏิบัติตามคำสั่ง การปรับตัว ปฏิบัติตามคำแนะนำ ข้อเสนอแนะ มีค่าเฉลี่ย 4.58 (S.D. = 0.468) ด้านความสามารถในการเริ่มต้นทำงานได้ด้วยตนเอง เมื่อได้รับการชี้แนะ สามารถเริ่มงานได้เอง โดยไม่ต้องรอคำสั่ง (กรณีงานประจำ) เสนอตัวช่วยงานและขอรับงานใหม่ไปทำ โดยไม่ปล่อยเวลาเสียเปล่า มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ 4.39 (S.D. = 0.586)
- **ด้านลักษณะส่วนบุคคลในงาน** พบว่าเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดีมาก ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ สามารถทำงานเป็นทีม สร้างมนุษยสัมพันธ์ได้ดี เป็นที่รักของผู้ร่วมงาน ก่อให้เกิดการร่วมมือประสานงาน มีค่าเฉลี่ย 4.75 (S.D. = 0.454) รองมาคือความมีคุณธรรมและจริยธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต เป็นผู้มีจิตใจดี เสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว มีความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือผู้อื่น มีค่าเฉลี่ย 4.72 (S.D. = 0.482) ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านความมีระเบียบวินัย ปฏิบัติตามวัฒนธรรมขององค์กร ความสนใจเรียนรู้ ศึกษา กฎระเบียบ นโยบายต่างๆ และปฏิบัติตามโดยเต็มใจ การปฏิบัติตามระเบียบบริหารงานบุคคล (การเข้างาน การลางาน) ปฏิบัติตามกฎหมายการรักษาความปลอดภัย การควบคุมคุณภาพ และอื่นๆ มีค่าเฉลี่ย 4.54 (S.D. = 0.514)

สรุปและอภิปรายผลการศึกษาเชิงปริมาณ

ผลการวิเคราะห์สมมติฐานที่ 1 ลักษณะประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันของนักศึกษา มีผลการปฏิบัติงานแตกต่างกันพบว่า เพศที่ต่างกันมีผลต่อการปฏิบัติงานแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ใน 3 ด้านสำคัญ คือ ความรู้ความสามารถ ความรับผิดชอบหน้าที่ คุณลักษณะส่วนบุคคล ส่วนสถานประกอบการที่ต่างกันไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานในทุกด้านที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตารางที่ 1 ลักษณะประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันของนักศึกษา มีผลการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

	สถิติ	ความสำเร็จในการทำงาน	ความรู้ความสามารถในการทำงาน	การรับผิดชอบต่อนหน้าที่	คุณลักษณะส่วนบุคคล
เพศ	t-test	1.757	2.414	2.660	2.815
	Sig.	.080	.017*	.008*	.005*
สถานที่	t-test	.418	.806	.375	.330
	Sig.	.677	.421	.708	.741

ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) ระหว่างผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน กับความรู้ความสามารถ ความรับผิดชอบหน้าที่ คุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่า มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยสามารถจำแนกคู่ความสัมพันธ์ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient)

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ความสำเร็จ ในการทำงาน	ความรู้ความสามารถ ในการทำงาน	การรับผิดชอบต่อ หน้าที่	คุณลักษณะ ส่วนบุคคล
ความสำเร็จในการ ทำงาน	4.38	1	0.618 0.000	0.556 0.000	0.560 0.000
ความรู้ความสามารถ ในการทำงาน	4.34		1	0.838 0.000	0.731 0.000
การรับผิดชอบต่อ หน้าที่	4.54			1	0.841 0.000
คุณลักษณะส่วน บุคคล	4.64				1

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เพศที่แตกต่างกันมีผลต่อการปฏิบัติงานแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ใน 3 ด้านสำคัญ คือ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ คุณลักษณะส่วนบุคคล โดยการเสนอของ Nahavandi (2015) ที่เสนอว่าบุคคลในองค์การจะได้รับการประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยเน้นที่วัตถุประสงค์หลักขององค์การ ในการประเมินในจุดแข็ง จุดอ่อน หรือศักยภาพของแต่ละบุคคลที่มีต่อผลสำเร็จในการทำงาน จะทำให้ทราบถึงผลการปฏิบัติงานและแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องในแต่ละบุคคลที่มีความแตกต่างกันได้อย่างเหมาะสม โดยผู้ประเมินสามารถประเมินโดยพิจารณาคุณลักษณะส่วนบุคคลซึ่งผู้ประเมินต้องใช้ระยะเวลาในการประเมิน รวมทั้งต้องอาศัยความสามารถและทักษะสำคัญของผู้ประเมินที่ต้องเป็นกลาง ไม่มีอคติกับบุคคล เพื่อให้การประเมินได้อย่างถูกต้อง สามารถอธิบายตามหลักเหตุผลได้อย่างสมบูรณ์ นอกจากนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Yamnoon (2008) ที่ศึกษาพบว่าการศึกษาฝึกปฏิบัติงานสหกิจศึกษานั้น เป็นการสร้างโอกาสให้กับนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการทุกคนอย่างเท่าเทียมกันในทุกเพศทุกสาขาวิชา โดยเฉพาะนักศึกษาที่ต้องการเสริมสร้างประสบการณ์ การเรียนรู้ที่นอกเหนือจากห้องเรียน และยังจะทำให้ให้นักศึกษาได้รับรู้ถึงความต้องการที่แท้จริงของตนเองอีกด้วย อีกทั้งการเข้ารับการฝึกปฏิบัติงานในสถานประกอบการที่มีคุณภาพ ซึ่งถือเป็นการเริ่มต้นการปฏิบัติงานที่ดีอยู่แล้ว จึงส่งผลให้ผลการทดสอบสมมติฐานด้านสถานประกอบการที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานในทุกด้านที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ทั้งนี้สถานประกอบการที่นักศึกษาเข้ารับการฝึกปฏิบัติงาน ล้วนเป็นสถานประกอบการที่มีมาตรฐาน ทั้งหน่วยงานภาครัฐ และ ภาคเอกชน มีรูปแบบการบริหารงานชัดเจน มีการกำหนดแนวนโยบายการปฏิบัติงานที่เป็นระเบียบและประสบความสำเร็จในการบริหารงาน อีกทั้งมีการกำหนดแนวทางเฉพาะเพื่อเตรียมพร้อมให้กับนักศึกษา ถือเป็นปัจจัยนำเข้าสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาได้มีโอกาสเรียนรู้ เพิ่มทักษะ และประสบการณ์ ส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายได้ด้วยดี

ผลการวิเคราะห์สมมติฐานที่ 2 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ความสัมพันธ์ระหว่างผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน (Y) กับ ความรู้ความสามารถในการทำงาน ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และ คุณลักษณะส่วนบุคคล ในภาพรวมพบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ที่ .639 โดยสามารถทำนายผลสำเร็จในการปฏิบัติงานได้ ร้อยละ 41 มีการกระจายความคลาดเคลื่อนที่ 0.328 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยรายด้านพบว่าความรู้ความสามารถในงาน และ คุณลักษณะส่วนบุคคลในการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์กับผลสำเร็จในการทำงานของนักศึกษาโครงการสหกิจศึกษาที่ระดับนัยสำคัญ 0.000 และ .008 ตามลำดับ ดังแสดงผลต่อไปนี้

$$Y = 1.740 + 0.375 (X_1) - 0.074 (X_2) + 0.290 (X_3)$$

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis)

ตัวแปร	Standardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่	1.740	.273		6.376	.000
ความรู้ความสามารถ (X_1)	0.375	.078	.487	4.827	.000
ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ (X_2)	-.074	.116	-.081	-.636	.525
คุณลักษณะส่วนบุคคล (X_3)	.290	.108	.273	2.682	.008

R= .639, R Square = 0.409, Adjusted R Square = 0.400,

Std.Error of Estimate = 0.328, F = 45.378, Sig.=0.000

จากผลการวิเคราะห์ พบว่าด้านความรู้ความสามารถในงาน และ ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลในการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์กับผลสำเร็จในการทำงานของนักศึกษาที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ทั้งนี้สถานประกอบการที่นักศึกษาเข้ารับการฝึกปฏิบัติงานผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ผู้รับผิดชอบในคุณภาพ และให้ความสำคัญกับนักศึกษา มีการพิจารณามอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบที่สอดคล้องกับคุณลักษณะส่วนบุคคล อาทิ ด้านความรู้ ความสามารถ ทำให้นักศึกษาสามารถปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายได้ด้วยดี สอดคล้องกับการศึกษาของ Panpetch & Plaimart (2010) ศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการการเรียนการสอนที่บูรณาการเรียนรู้กับการทำงานในสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทย พบว่าการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จะช่วยให้ศึกษามีโอกาสประยุกต์ความรู้ ทักษะการทำงานและทักษะเฉพาะที่สัมพันธ์กับการทำงาน อย่างแท้จริง ยังเป็นการสร้างแรงกระตุ้น จูงใจให้นักศึกษาสามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ที่สอดคล้องกับความสามารถของตนเองได้ สามารถสร้างทัศนคติที่ดีกับการปฏิบัติงาน มีความรับผิดชอบในการทำงาน ซึ่งจะเป็นประโยชน์กับสถานประกอบการที่จะได้คัดเลือกพนักงานจากนักศึกษาที่เข้ารับการฝึกปฏิบัติงานเข้าปฏิบัติงานได้รวดเร็ว ลดขั้นตอนลดต้นทุนค่าใช้จ่ายในการสรรหาคัดเลือกพนักงานลงไปได้

นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับ Choochote & Wetprasit (2007) ศึกษาพบว่านักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการสหกิจศึกษาส่วนใหญ่ได้รับการประเมินผลด้านผลสำเร็จของงาน ความรู้ความสามารถ และความรับผิดชอบ คุณลักษณะส่วนบุคคลว่าเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถเชิงวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นที่ยอมรับจากผู้ประกอบการ และ Srichannil (2014) ศึกษาการประเมินผลโครงการสหกิจศึกษา วิทยาลัยราชพฤกษ์ พบว่าการฝึกปฏิบัติงานทำให้นักศึกษามีการพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองเพิ่มมากขึ้น สามารถวางแผนการปฏิบัติงานได้อย่างเป็นระบบ มีความรับผิดชอบ และมีความอดทนในการปฏิบัติงาน รวมถึงได้พัฒนาตนเองด้านมนุษยสัมพันธ์ มีความรอบคอบ ตรงเวลา ทำให้สถานประกอบการมีความพึงพอใจในผลสำเร็จจากการปฏิบัติงานของนักศึกษาอีกด้วย โดยการพัฒนาคุณลักษณะของนักศึกษาให้เป็นที่ต้องการของสังคมและตลาดแรงงาน จึงเป็นพันธกิจสำคัญของสถาบันการศึกษาที่ต้องพัฒนานักศึกษาให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะที่นำไปประยุกต์ใช้กับการทำงานในอนาคต โดยสถานศึกษาควรสร้างการมีส่วนร่วมกับสถานประกอบการเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศระหว่างกันเกี่ยวกับทักษะ ความรู้สำคัญที่สถานประกอบการต้องการ เช่นด้านภาษาต่างประเทศ เพื่อนำมาปรับประยุกต์ใช้ในการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้อง โดยสอดแทรกหรือสอนเสริมทักษะในด้านภาษาต่างประเทศร่วมด้วยเพื่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระดับสากล รวมทั้งการเตรียมความพร้อมด้านคุณลักษณะพิเศษอื่นที่จำเป็น อาทิ การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยจัดอบรม คุณธรรม จริยธรรม เสริมในกิจกรรมระหว่างภาคเรียน หรือกิจกรรมส่งเสริมกิริยา มารยาท ความประพฤติปฏิบัติที่ดีงาม มีความสุภาพ อ่อนน้อม มีความเคารพต่อบุคคลในทุกระดับอย่างเหมาะสม มีการแสดงออกที่สุภาพ เช่น การไหว้ ใช้คำพูดที่ไพเราะ ซึ่งสถานศึกษา

ควรเริ่มบ่มเพาะตั้งแต่ให้นักศึกษาเข้าเรียนในชั้นปีแรกอย่างต่อเนื่อง เพื่อเตรียมความพร้อมทั้งภาคทฤษฎีและภาคการปฏิบัติให้นักศึกษาเป็นผู้มีคุณภาพและศักยภาพเป็นผู้มีคุณลักษณะสมบูรณ์สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และสังคมต่อไป

สรุปและอภิปรายผลการสัมภาษณ์พนักงานพี่เลี้ยงของสถานประกอบการ

ผู้ให้ข้อมูล เป็น เพศชาย จำนวน 4 คน และเพศหญิง จำนวน 6 คน จากสถานประกอบการภาครัฐจำนวน 4 คน สถานประกอบการภาคเอกชน จำนวน 6 คน มีช่วงอายุระหว่าง 35-55 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี มีประสบการณ์ทำงานไม่น้อยกว่า 3 ปี โดยนำเสนอผลสรุปการสัมภาษณ์ใน 4 ด้านตามจุดมุ่งเน้นการศึกษาดังต่อไปนี้

1) ด้านผลสำเร็จในการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาโครงการสหกิจศึกษา

ความสำเร็จในการฝึกปฏิบัติงานที่เกิดขึ้น เกิดจากความตั้งใจ และรอบคอบในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย โดยที่พนักงานพี่เลี้ยงต้องมีการตรวจสอบและตรวจทาน ทบทวนในระยะแรกในทุกขั้นตอนจากผลการทำงานที่เกิดขึ้น พบว่าเป็นผลสำเร็จที่ถูกต้องในเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติงานได้รับการยอมรับจากสถานประกอบการในผลการปฏิบัติงานนั้น โดยในส่วนของสถานประกอบการจะมีการพิจารณามอบหมายหน้าที่งานที่หลากหลายให้ได้ปฏิบัติ แต่ถึงแม้ในงานหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจะไม่ตรงกับสาขาวิชาที่ได้ศึกษา เมื่อเข้าสู่การปฏิบัติงานจริงนักศึกษาควรต้องสามารถปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นไปตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของงานได้ ซึ่งสถานประกอบการพิจารณาแล้วน่าจะเป็นการสร้างความรู้เพิ่มเติมจากหลักทฤษฎีและเป็นหลักปฏิบัติการที่นอกเหนือจากการเรียนรู้เฉพาะในเชิงวิชาการในสาขาวิชาในห้องเรียนเท่านั้น และยังเป็นการสร้างความมั่นใจในการปฏิบัติหน้าที่เพิ่มเติมได้อีกด้วย

สอดคล้องกับการศึกษาของ Chotipurk et al., (2012) ที่ศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการสหกิจศึกษา เพื่อศึกษาและพัฒนาสภาพการจัดการสหกิจศึกษาที่ครอบคลุมหลักการสำคัญ 4 ประการคือ การจัดหลักสูตร การจัดกิจกรรม การจัดตั้งหน่วยงาน และการบริการอื่น เพื่อสนับสนุนการเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะ ความรู้ ความสามารถของนักศึกษาก่อนการออกไปปฏิบัติงานในสถานประกอบการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพจากการเตรียมความพร้อมเมื่อได้รับการมอบหมายงานจากสถานประกอบการที่อาจเป็นหน้าที่ที่แตกต่างไปจากสาขาวิชาที่ได้ศึกษามา แต่นักศึกษาก็มีความพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่นั้นอย่างเต็มความสามารถ

ทั้งนี้เพื่อให้ผลการปฏิบัติงานของนักศึกษาโครงการสหกิจศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สถาบันการศึกษาอาจปรับปรุงการจัดการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนที่มีความหลากหลาย เป็นอัตลักษณ์ที่สอดคล้องกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในแต่ละหลักสูตรหรือสาขาวิชา โดยสร้างและพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการในตลาดแรงงาน และความต้องการการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างแท้จริง กล่าวได้ว่าเป็นการสร้างโอกาสหรือเป็นการเปิดกว้างโอกาสทางการศึกษาให้กับบุคคลได้มีโอกาสเลือกในการพัฒนาศักยภาพ ของตนเอง ทำให้สถาบันอุดมศึกษามีภาพลักษณ์ที่ชัดเจน มีความโดดเด่น สร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน และยังสามารถตอบสนองต่อสถานประกอบการได้อย่างถูกต้องอีกด้วย ทั้งนี้ การบริหารงานด้านการศึกษาโดยเฉพาะด้านการดำเนินโครงการสหกิจศึกษาจะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลของการผลิตนักศึกษาให้ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศได้

2) ด้านความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานของนักศึกษาโครงการสหกิจศึกษา

ความรู้ ความสามารถของนักศึกษาถือเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน โดยนักศึกษาที่มีความรู้เฉพาะทาง มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการจะปฏิบัติงาน จะแสดงออกอย่างชัดเจนให้ทราบถึงความมุ่งมั่นตั้งใจจริง เช่นการจดเมื่อได้รับการสอนงาน การเสนอตัวช่วยงาน แต่อย่างไรก็ตาม บางครั้งนักศึกษายังขาดความมั่นใจ

ในการแสดงออก อันเนื่องมาจากวัฒนธรรมของไทยที่หล่อหลอมให้เด็กต้องมีความเกรงใจผู้ใหญ่ ดังนั้น จึงทำให้นักศึกษาไม่ค่อยกล้าแสดงออกในความรู้ ความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ แต่เมื่อได้รับโอกาสอันดีที่สถานประกอบการเปิดให้นักศึกษาได้แสดงความรู้ ความสามารถผ่านกิจกรรมการปฏิบัติงานต่างๆ เช่น การให้ตัดสินใจกำหนดขั้นตอนปฏิบัติงานด้วยตนเองโดยมุ่งเน้นผลสำเร็จของงานอย่างคุ้มค่าเป็นสำคัญ คือ มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด นักศึกษาต้องมีการปรับตัวเพื่อปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุเป้าหมาย ด้วยการแสวงหาข้อมูลจากบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในสถานประกอบการ ทั้งยังเป็นการฝึกทักษะการสื่อสาร การประสานงานและการปฏิบัติงานที่ต้องมีการตัดสินใจด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานที่ดีอีกด้วย

สอดคล้องกับการศึกษาของ Luekitinan et al., (2015) ศึกษาเรื่องผลการจัดการสหกิจศึกษาที่มีต่อระยะเวลาการได้งานและรายได้ของบัณฑิตสหกิจศึกษา พบว่าสถานประกอบการต้องการบัณฑิตที่มีความพร้อมในการทำงานเมื่อสำเร็จการศึกษา โดยเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ มีความคิดอย่างเป็นระบบ และสามารถต่อยอดความคิดนั้นได้อย่างสร้างสรรค์ เพื่อเป็นกำลังสำคัญให้กับสถานประกอบการในการปฏิบัติงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และยังพบว่าสอดคล้องกับการศึกษาของ Napasri & Sandchompoo (2013) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาตัวแบบปัจจัยความสำเร็จสหกิจศึกษาแบบมีส่วนร่วม พบว่าตัวแบบปัจจัยแห่งความสำเร็จประการหนึ่งคือ การจัดการความรู้สหกิจศึกษา ที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับโครงการสหกิจศึกษา ทั้งในส่วนของสถานประกอบการที่มุ่งเสริมสร้างทักษะ ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานภายในกฎ ระเบียบการปฏิบัติงานที่มีเป้าหมายชัดเจน จะเป็นการเสริมสร้างความมีวินัยร่วมกับความรู้ ความสามารถของนักศึกษาที่มีอยู่เดิมให้เพิ่มขึ้น อีกทั้งการให้คำปรึกษาหารือ และการให้คำแนะนำ ผ่านกิจกรรมการนิเทศงานของอาจารย์ที่ปรึกษาจะเป็นส่วนสนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ข้อมูลระหว่างกันและกันอย่างรอบด้าน โดยการสร้างช่องทางการสื่อสารให้กับนักศึกษารณต้องการติดต่อประสานงานกับสถาบันการศึกษา เพื่อให้เกิดการประสานงานอย่างใกล้ชิดกันมากขึ้น อีกทั้งควรมีการอบรมเพิ่มเติมทั้งด้านความรู้ในงานที่ต้องไปฝึกปฏิบัติ หรือ ทักษะการวางตัว หรือ บุคลิกภาพที่สำคัญเกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติงานจะส่งผลให้นักศึกษาสามารถปรับตัวให้เข้ากับการปฏิบัติงานในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างออกไปจากสถานศึกษาได้ดียิ่งขึ้น เพื่อผลสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักศึกษาเองด้วย อันจะเป็นการทำให้การดำเนินโครงการสหกิจศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และยังมีปัจจัยด้านการให้การยอมรับ การเห็นคุณค่าและประโยชน์ร่วมกัน การยอมรับในความแตกต่าง หลากหลายของนักศึกษาและพนักงานในสถานประกอบการ และใช้ประโยชน์จากความแตกต่างหลากหลายนั้นให้สอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่ในสถานประกอบการให้เกิดประโยชน์เพิ่มเติมมากยิ่งขึ้น

3) ด้านความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานของนักศึกษาโครงการสหกิจศึกษา

นักศึกษามีความรับผิดชอบในงานผ่านการแสดงออกจากผลสำเร็จจากการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้น ส่วนใหญ่เมื่อผ่านระยะเวลาช่วงแรกที่เข้าฝึกปฏิบัติงานที่ยังมีความกลัวในการแสดงออกแล้ว นักศึกษาจะมีความคุ้นเคยในสถานประกอบการมากขึ้น ทั้งคุ้นเคยกับสมาชิกในสถานประกอบการ และคุ้นเคยในการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบมากขึ้น จะมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานที่ตนเองได้รับมอบหมายมากขึ้น มีความอดทน และมีการทำงานอย่างมีความสุข โดยแสดงออกผ่านการช่วยงานโดยไม่ต้องการร้องขอ มีความพยายามที่จะแสวงหาการทำงานที่นอกเหนือจากที่ตนรับผิดชอบ หรือเมื่อตนมีเวลาว่าง มีความพร้อมที่จะทำงานมากขึ้น มีความอดทนเพิ่มขึ้น ซึ่งทำให้ผลการปฏิบัติงานของนักศึกษาดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

สอดคล้องกับการศึกษาของ Mongkhonvanit & Lertkultanon (2015) เรื่อง ความพึงพอใจของสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของนักศึกษาโครงการสหกิจศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงความพึงพอใจของสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะนักศึกษา โดยผลการศึกษาพบว่าสถานประกอบการมีความพึงพอใจในคุณลักษณะของนักศึกษาที่สำคัญคือ คุณลักษณะด้านความรับผิดชอบและคุณลักษณะด้านความขยันหมั่นเพียร

ซึ่งพบมากในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และ ในมหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นสำคัญ และการศึกษาของ Srichannil (2014) ที่ประเมินผลการดำเนินโครงการสหกิจศึกษา พบว่าผู้ประกอบการมีความพึงพอใจผลการปฏิบัติงานของนักศึกษามากที่สุดในด้านวุฒิภาวะ ความอ่อนน้อมถ่อมตน ความประพฤติ และการปฏิบัติตามระเบียบขององค์กร ด้วยความรับผิดชอบ โดยเฉพาะการมอบหมายความรับผิดชอบ ความอดทน ความพยายามในการปฏิบัติงานด้วยความรวดเร็ว สถานศึกษาจึงควรมุ่งเน้นเสริมสร้างความรับผิดชอบให้นักศึกษามากขึ้น ถือเป็นพันธกิจสำคัญของอาจารย์ผู้สอน โดยการศึกษาจึงควรมุ่งเน้นเสริมสร้างความรับผิดชอบให้นักศึกษามากขึ้น ถือเป็นพันธกิจสำคัญของอาจารย์ผู้สอน โดยการศึกษาจึงควรมุ่งเน้นเสริมสร้างความรับผิดชอบให้นักศึกษามากขึ้น ถือเป็นพันธกิจสำคัญของอาจารย์ผู้สอน โดยการศึกษาจึงควรมุ่งเน้นเสริมสร้างความรับผิดชอบให้นักศึกษามากขึ้น ถือเป็นพันธกิจสำคัญของอาจารย์ผู้สอน

โดยระดับความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานของนักศึกษาเมื่อเปรียบเทียบกับความรับผิดชอบในการเรียน พบว่ามีระดับสูงขึ้น ทั้งความรับผิดชอบในตัวเองในการปรับปรุงพัฒนาคุณลักษณะภายนอกของตน และความรับผิดชอบภายในที่เกิดขึ้นโดยประเมินผลจากความสำเร็จในการทำงานเชิงปริมาณคือสามารถทำงานได้จำนวนมากขึ้น และประเมินผลจากความสำเร็จในเชิงคุณภาพ คือความถูกต้องในการปฏิบัติงานมีมากขึ้นตามระยะเวลาการฝึกปฏิบัติงาน ส่งผลต่อระดับความพึงพอใจของพนักงานพี่เลี้ยงในสถานประกอบการที่เกิดจากผลการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น ช่วยแบ่งเบาภาระของพนักงานพี่เลี้ยงได้มากขึ้น สอดคล้องกับการวิจัยของ Mongkhonvanit & Lertkultanon (2015) ที่เสนอว่าศักยภาพของนักศึกษาที่เกิดขึ้นจากการเข้าร่วมโครงการสหกิจศึกษามีส่วนในการได้งานทำของบัณฑิตเป็นอย่างมาก และประสิทธิภาพการทำงานของบัณฑิตที่ผ่านโครงการสหกิจศึกษาพบว่านักศึกษาและบัณฑิตเห็นว่าตนเองมีพัฒนาการที่ดีขึ้นมาก หลังจากการเข้าฝึกปฏิบัติงานในสถานประกอบการ แต่อย่างไรก็ตามยังพบว่าพนักงานพี่เลี้ยงและผู้บริหารองค์กรและเจ้าหน้าที่ฝ่ายบุคคลยังไม่สามารถระบุถึงความแตกต่างในด้านศักยภาพในการปฏิบัติงานที่ชัดเจนระหว่างบัณฑิตที่ผ่านการฝึกปฏิบัติงานในโครงการสหกิจศึกษา (4 เดือน หรือ 16 สัปดาห์ ต่อเนื่อง) กับบัณฑิตที่ผ่านการฝึกปฏิบัติงานเฉพาะในภาคฤดูร้อน (2 เดือน) ได้อย่างชัดเจน แต่พนักงานที่ปรึกษาสามารถให้ความเห็นได้ว่านักศึกษาที่ผ่านโครงการสหกิจศึกษามีศักยภาพดีกว่าการฝึกปฏิบัติงานภาคฤดูร้อน ทั้งนี้ อาจเนื่องจากระยะเวลาการสังเกตของพนักงานที่ปรึกษาเกี่ยวกับระดับความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานผ่านผลสำเร็จในการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้น อีกทั้งระยะเวลาการปฏิบัติงานที่มีระยะเวลามากกว่าส่งผลให้เกิดการเรียนรู้การปฏิบัติได้มากขึ้น และทำให้สามารถสังเกตผลการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นได้นานกว่า

นอกจากนี้ การศึกษาของ Suranaree University of Technology (2006) เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ของโครงการสหกิจศึกษานำร่องของประเทศไทยตามที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ได้กำหนดนโยบายสนับสนุนให้สถาบันการศึกษาได้ปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาให้เข้าสู่ระบบสหกิจศึกษา และยังได้เชิญชวนให้องค์การผู้ใช้บัณฑิตทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพบัณฑิต ซึ่งผลการศึกษานำร่องปฏิบัติตามนโยบายดังกล่าวพบว่าโครงการสหกิจศึกษามีส่วนช่วยส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของนักศึกษาในระดับที่น่าพึงพอใจ ทั้งสถาบันการศึกษา สถานประกอบการ และ นักศึกษาต่างเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งว่าสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาควรดำเนินการโครงการสหกิจศึกษาต่อไป โดยพบว่าปัจจัยสำคัญที่ช่วยสนับสนุนให้ประสบความสำเร็จได้คือการร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งจากสถาบันการศึกษาที่เชื่อมั่นนโยบายที่ชัดเจนในการกำหนดหลักสูตร และการให้การสนับสนุนมิให้เป็นภาระต่อการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาให้สามารถจบการศึกษาได้ภายในระยะเวลาปกติ ส่วนสถานประกอบการหรือผู้ใช้บัณฑิต เชื่อมั่นนโยบายที่ชัดเจนเช่นเดียวกันในการให้การสนับสนุนด้าน

การสอนงาน จากการให้คำแนะนำของพนักงานพี่เลี้ยงให้เข้าใจในหลักการของโครงการสหกิจศึกษา การมอบหมายงานที่สอดคล้องกับความรู้ความสามารถของนักศึกษา และการมอบหมายงานที่ท้าทายความสามารถของนักศึกษาในระดับที่นักศึกษาสามารถปฏิบัติงานได้ ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ และความพยายามในการปฏิบัติงานในหน้าที่รับผิดชอบของนักศึกษาให้เป็นไปอย่างมีคุณค่าในการรู้จักประยุกต์ใช้ความรู้ประกอบการแก้ไขปัญหาที่ท้าทายความรับผิดชอบในหน้าที่แบบเฉพาะหน้าด้วยตัวเองได้อย่างเหมาะสม

4) ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของนักศึกษาโครงการสหกิจศึกษา

นักศึกษาใช้เวลาในการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมองค์การของสถานประกอบการได้ไม่ยากนัก เช่น การตรงต่อเวลา นักศึกษาอาจมีระยะเวลาในการปรับตัวเรื่องเวลาเข้าออกงานในช่วงแรก แต่เมื่อปรับตัวได้แล้วจะรักษาเวลาในการปฏิบัติงานที่เป็นไปตามระเบียบการปฏิบัติงานของสถานประกอบการ จุดเด่นสำคัญของนักศึกษาโครงการสหกิจศึกษาของมหาวิทยาลัยรังสิต คือ การแสดงออกถึงความเป็นผู้มีกิริยามารยาทที่เหมาะสม มีการแต่งกายที่เหมาะสม การยอมรับฟังคำติชมและแสดงออกให้ทราบได้ถึงความพยายามที่จะปรับปรุงตนเองตามคำแนะนำนั้นด้วยดี ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ช่วยส่งเสริมให้การปฏิบัติงานของนักศึกษาโครงการสหกิจศึกษาประสบความสำเร็จได้ด้วยดี

สอดคล้องกับการศึกษาของ Luekitinan et al., (2015) เรื่องผลการจัดการสหกิจศึกษาที่มีต่อระยะเวลาการได้งานและรายได้ของบัณฑิตสหกิจศึกษา พบว่าความพร้อมของบัณฑิตต่อการปฏิบัติงานเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้สามารถได้งานทำได้เร็วกว่าปกติ โดยความพร้อมนั้นหมายถึง เป็นบัณฑิตที่มีความรู้ ความสามารถในการเชิงวิชาการ มีความสามารถ มีความคิดอย่างเป็นระบบ มีความคิดต่อยอด และมีความรับผิดชอบในงาน รวมถึงมีความรู้การสื่อสารด้านภาษาสากล และสามารถใช้เทคโนโลยี ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาที่มุ่งเน้นตามหลักวิชาการในห้องเรียนแล้ว ควรเน้นฝึกการประยุกต์นำความรู้ไปใช้ผ่านกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ คุณลักษณะด้านกิริยามารยาท ความประพฤติ บุคลิกภาพของนักศึกษาเป็นปัจจัยทำให้สถานประกอบการเกิดความพึงพอใจในคุณลักษณะของนักศึกษา เป็นไปตามการศึกษาของ Mongkhonvanit & Lertkultanon (2015) ที่พบว่าความพึงพอใจของสถานประกอบการต่อคุณลักษณะของนักศึกษาโครงการสหกิจศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนอยู่ในระดับมาก ในด้านบุคลิกภาพ มนุษยสัมพันธ์ ความซื่อสัตย์ ความเชื่อมั่นในตนเองและการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยคุณลักษณะด้านความขยันหมั่นเพียร และ ความรับผิดชอบอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรเน้นสร้างความตระหนักด้านความขยันหมั่นเพียรและความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานของนักศึกษาเพิ่มมากขึ้นซึ่งจะส่งผลสำเร็จต่อการปฏิบัติหน้าที่ของนักศึกษาได้ดียิ่งขึ้นต่อไป

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ผลของความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักศึกษาโครงการสหกิจศึกษาในสถานประกอบการทั้งภาครัฐและภาคเอกชน สะท้อนถึงความสำเร็จของสถาบันการศึกษาจากการจัดการเตรียมพร้อมที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะเมื่อนักศึกษาได้เข้าฝึกปฏิบัติงานในสถานประกอบการ จะส่งผลให้นักศึกษาเป็นผู้มีความสามารถในการปฏิบัติงานจากการใช้ความรู้ร่วมกับความสามารถในการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบจากการเรียนรู้ในสถานประกอบการ และเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะทำให้ได้เปรียบในการถูกคัดเลือกเข้าทำงานในสถานประกอบการนั้นก่อน เป็นที่ต้องการของสถานประกอบการจากผลงานที่ปรากฏของนักศึกษา ส่งผลถึงสถาบันการศึกษานั้นได้รับการยอมรับและมีชื่อเสียงที่ดี ในด้านต่างๆ อาทิ บุคลากรทางการศึกษา ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ขับเคลื่อนสถาบันการศึกษาให้ประสบความสำเร็จจากการจัดกิจกรรมหรือระบบการเรียนการสอนที่ฝึกพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาได้อย่างรอบด้าน ทำให้นักศึกษาสามารถประยุกต์ศักยภาพนั้นให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมต่อไป สอดคล้องกับแนวคิดทุนมนุษย์ (Human Capital) ของ Yenyuak (2015) ที่เสนอว่าทุนมนุษย์ เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ โดยรูปแบบการบริหารของสถานศึกษา โดยเฉพาะการบริหารจัดการโครงการด้านสหกิจศึกษาที่มีประสิทธิภาพจึงต้องมีการพัฒนาคุณค่าของบุคคลากรที่เกี่ยวข้องโดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่าง

ต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Vongchavalitkul (2015) ที่พบว่านักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการสหกิจศึกษาเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วมีงานทำประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานมีชื่อเสียง มีเอกลักษณ์เฉพาะด้านที่เด่นชัด ได้รับการยอมรับจากสถานประกอบการ ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของสถาบันการศึกษาในเชิงบวก ซึ่งจะสะท้อนผ่านการจัดการที่มีประสิทธิภาพทุกด้าน อาทิอาจารย์ผู้สอนมีคุณภาพ นักศึกษาจบแล้วมีงานทำ และประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน สอดคล้องกับ Luekitinan et al., (2015) ที่พบว่าสถานประกอบการต้องการบุคคลเข้าทำงานที่มีความพร้อมในการทำงาน มีความรู้ความเชี่ยวชาญ มีความรับผิดชอบ และมีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ ถือเป็นแนวทางพัฒนาบัณฑิตให้เป็นผู้มีคุณสมบัติดังที่สถานประกอบการต้องการนั้น คือ การให้นักศึกษาได้ฝึกภาคปฏิบัติ และการเรียนการสอนในห้องต้องเน้นฝึกให้นักศึกษาสามารถประยุกต์ใช้ทฤษฎีผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น สถานการณ์จำลองหรือการจัดทำโครงการ เมื่อนักศึกษาสำเร็จและมีงานทำอย่างรวดเร็วจะส่งผลต่อสถาบันการศึกษาที่ได้รับการยอมรับมากขึ้น ทั้งในระดับบุคคล สังคม และระดับสากล เป็นภาพลักษณ์ที่ดีต่อสถาบันการศึกษาต่อไป

ดังนั้น ในผลสัมฤทธิ์แห่งความสำเร็จดังกล่าว ควรดำเนินการโดยสร้างการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงทั้ง 3 ภาคส่วน คือ นักศึกษา สถานศึกษาและสถานประกอบการ ที่ต้องมีความมุ่งมั่นและให้ความสำคัญอย่างจริงจัง ชัดเจนต่อการแสดงออกถึงความต้องการ ความพยายามมุ่งมั่นและ แสดงถึงความพร้อมของแต่ละภาคส่วน ที่จะช่วยสร้างสรรค์ให้การดำเนินโครงการสหกิจศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้บทบาทหน้าที่ที่สำคัญของแต่ละภาคส่วน

ข้อเสนอแนะที่ได้รับการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะทางการดำเนินโครงการในสถาบันการศึกษา

การกำหนดกลยุทธ์วางแผนพัฒนาการดำเนินโครงการสหกิจศึกษาของสถาบันการศึกษาที่สำคัญมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญคือควรมีการวางแผนการดำเนินโครงการสหกิจศึกษาที่สอดคล้องกับนโยบายการดำเนินงานจากหน่วยงานหลักคือ ทบวงมหาวิทยาลัย และ สมาคมสหกิจศึกษาไทย เพื่อให้กระบวนการดำเนินงานและการตรวจสอบต่างๆ เป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างชัดเจน โดยเฉพาะการวางแผนตามกรอบแนวคิดของศาสตราจารย์ ดร. วิจิตร ศรีสอาน ผู้ริเริ่มโครงการสหกิจศึกษาในประเทศไทย ได้ให้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับสหกิจศึกษาว่าต้องเป็นส่วนหนึ่งของมาตรฐานทางวิชาการตามเกณฑ์สกอ. และมาตรฐานวิชาชีพ ควบคุมตามกฎหมายรองรับ โดยการดำเนินงานสหกิจศึกษานั้นต้องเป็นการจัดประสบการณ์ตรงในการปฏิบัติงานจริงเต็มเวลาในสถานประกอบการ นอกจากนี้ มาตรฐานการดำเนินงานสหกิจศึกษาควรมีความยืดหยุ่น และควรกำหนดเท่าที่จำเป็นเพื่อให้สถานศึกษาและสถานประกอบการมีโอกาสในการพัฒนาการดำเนินงานสหกิจศึกษา (Thai Association for Cooperative Education, 2009) ดังนั้นในการนำเสนอแนวทางการดำเนินงานในการศึกษาครั้งนี้ จะมุ่งเน้นสอดคล้องกับกรอบแนวคิดดังกล่าวเป็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

1.1) การสร้างการมีส่วนร่วม

แนวโน้มหรือทิศทางการพัฒนาโครงการสหกิจศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาควรดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยสถานศึกษา ต้องตระหนักในความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการสหกิจศึกษา ระหว่างสถาบันอุดมศึกษาโดยนักศึกษาและอาจารย์ผู้รับผิดชอบ และ สถานประกอบการอย่างเข้มแข็ง เพื่อให้เกิดการดำเนินงานที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกัน และ ต่างฝ่ายต่างได้รับประโยชน์จากการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอย่างแท้จริง ทั้งนี้อาจรวมถึงชุมชนในที่ตั้งของทั้งสถานศึกษาและสถานประกอบการอีกด้วยดังปรากฏในงานวิจัยของ Mongkhonvanit & Lertkultanon (2015) ที่เสนอว่ารัฐควรส่งเสริมแรงจูงใจและเอื้อประโยชน์ให้กับสถานประกอบการที่รับนักศึกษาเข้าฝึกปฏิบัติงานหรือเข้าร่วมโครงการสหกิจศึกษา ในรูปแบบต่างๆ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Darayon (2013) ที่พบนักศึกษาที่เข้าฝึกปฏิบัติงานจะได้รับ

ประโยชน์คือความรู้และทักษะจากการฝึกงานในสถานประกอบการ เป็นการเพิ่มประสบการณ์วิชาชีพ และสำหรับอาจารย์ผู้รับผิดชอบยังได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้กับพนักงานพี่เลี้ยงในสถานประกอบการ ดังนั้น แนวทางการพัฒนาโครงการสหกิจศึกษา ควรเริ่มต้นจากการมีส่วนร่วมระหว่างสถานประกอบการที่แสดงให้เห็นถึงความต้องการในคุณลักษณะของพนักงานในอนาคต เพื่อสถานศึกษาจักได้พัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกัน รวมถึงการสนับสนุนอย่างจริงจังจากผู้บริหารในสถานศึกษาอย่างเนื่องและเป็นระบบ ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาหลักสูตรและการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลด้านสหกิจศึกษาอาจหมายถึงภาระที่เป็นต้นทุน ค่าใช้จ่ายของสถาบันการศึกษาที่ต้องรับผิดชอบ จึงอาจส่งผลต่อการพิจารณาให้การสนับสนุนจากสถานศึกษา แต่ถ้าสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องเป็นระบบ จะทำให้การดำเนินโครงการสหกิจศึกษาได้พัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับแนวทางที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ได้ประเมินผลสัมฤทธิ์โครงการสหกิจศึกษานำร่องระหว่างปี พ.ศ. 2545-2547 ที่พบว่าอุปสรรคหลักที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของสถานศึกษาและสถานประกอบการ คือบุคลากรที่เกี่ยวข้องยังขาดความรู้ ความเข้าใจในหลักการสหกิจศึกษา ทำให้ไม่เกิดการปฏิบัติที่ดีได้ ดังนั้น การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกำหนดมาตรฐานดำเนินงานสหกิจศึกษา ถือเป็นกลยุทธ์สำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาการดำเนินงานสหกิจศึกษาให้เป็นแนวทางการปฏิบัติสำคัญสำหรับสถานศึกษาและสถานประกอบการ และเป็นแนวทางประเมินคุณภาพการดำเนินงานสหกิจศึกษา และการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานสหกิจศึกษาของประเทศ เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับประโยชน์สูงสุด ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยอีกด้วย

1.2) การวางแผนและการเตรียมความพร้อม

การวางแผนการเรียนของนักศึกษาที่จะเข้าสู่การปฏิบัติงานในสถานประกอบการในโครงการสหกิจศึกษา ควรมีการวางแผนการเรียน และเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษาก่อนเข้าปฏิบัติงานจริง ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้นอกสถานที่เพื่อให้นักศึกษาเกิดความคุ้นเคยกับการออกไปปฏิบัติงานภายนอกมากกว่าการเรียนรู้ในห้องเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดการจัดการศึกษาที่มุ่งการเรียนรู้นอกห้องเรียน ตามแนวทาง “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ทั้งนี้เนื่องจากการฝึกปฏิบัติงานในโครงการสหกิจศึกษาเป็นการฝึกการใช้ความสามารถในการปฏิบัติงานผ่านกิจกรรมการปฏิบัติงานร่วมกับการสร้างประสบการณ์ในการฝึกปฏิบัติให้กับนักศึกษา จากการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ ส่งผลให้เกิดประสบการณ์ตรง (Direct Experience) ซึ่งจะก่อประโยชน์มากกว่าการเรียนรู้จากในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว

การวางแผนจัดหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อมุ่งให้นักศึกษาได้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างแท้จริง สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับความเป็นมืออาชีพของผู้แทนจากสถานประกอบการที่จะสามารถถ่ายทอดประสบการณ์วิชาชีพจากประสบการณ์การปฏิบัติงาน ผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนที่สถานศึกษาเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากผู้แทนจากสถานประกอบการอย่างน้อยในรายวิชาที่จำเป็นต้องเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง หรือในรายวิชาการสัมมนาในแต่ละประเด็นทางการศึกษา โดยอาจวางแผนกำหนดอัตราส่วนการเรียนจากสถานศึกษาและสถานประกอบการในอัตราส่วน 60 : 40 หรือ ในอัตราส่วนที่เหมาะสมกับแต่ละหลักสูตรโดยเฉพาะในหลักสูตรที่มีการรับรองจากสภาวิชาชีพ รวมถึงการกำหนดแนวทางติดตาม ควบคุม และการประเมินผลการปฏิบัติงานโครงการสหกิจศึกษาร่วมกัน ซึ่งในปัจจุบันได้มีแบบประเมินผลการปฏิบัติงานโครงการสหกิจศึกษา ที่ทุกสถานศึกษาได้ใช้ร่วมกัน อย่างไรก็ตามในหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษา ที่มีการเปิดสอนในหลักสูตรที่หลากหลาย และหลักสูตรวิชาชีพเฉพาะ ควรกำหนดแนวทางการประเมินผลร่วมกันที่ให้ความสำคัญสอดคล้องกับวิชาชีพเฉพาะของแต่ละหลักสูตร โดยกำหนดตัวชี้วัด หรือแนวทางประเมินผลร่วมกันในระดับสถาบัน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจักได้กำหนดแนวทางปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน และแนวทางประเมินผลที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดเกี่ยวกับคุณภาพการดำเนินงานสหกิจศึกษาในระดับสถาบันการศึกษา รวมถึงคุณลักษณะส่วนบุคคลของบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับโครงการสหกิจศึกษา เพื่อนำไปใช้ประกอบเป็นข้อมูลการพัฒนาคุณลักษณะของอาจารย์ผู้นิเทศงาน และ พนักงานพี่เลี้ยงให้

เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์กับการดำเนินงานสหกิจศึกษา และเพื่อใช้เป็นแนวทางในการประเมินผลการดำเนินงาน พัฒนา คุณภาพและมาตรฐานสหกิจศึกษาต่อไป

การจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมหรือการปฐมนิเทศนักศึกษาควรเป็นกิจกรรมสัมมนาแลกเปลี่ยน ประสบการณ์การฝึกปฏิบัติงานระหว่างรุ่นพี่ และ รุ่นน้อง หรือ ระหว่างเพื่อนต่างคณะ หรือ ระหว่างสถานประกอบการ โดยเน้นกิจกรรมการวิเคราะห์ตนเองในศักยภาพการทำงานของตน เช่น การวิเคราะห์ SWOT ของตนเองในการปฏิบัติงาน รวมถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การทำงานเกี่ยวกับเครื่องมือ อุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ รวมถึงทักษะที่สำคัญและจำเป็นที่ทันสมัย เพื่อให้เกิดความตระหนักรู้จริงถึงการฝึกปฏิบัติงานและประโยชน์ที่นักศึกษาจะได้รับจากการเข้ารับการฝึกปฏิบัติงานในโครงการสหกิจศึกษา มิใช่คาดหวังแต่เพียงจะได้รับผลการเรียนที่สูงในการรายวิชาสหกิจศึกษาแต่เพียงอย่างเดียว ควรสร้างการตระหนักรู้ถึงประโยชน์ที่จะได้รับนอกจากผลการเรียนและประโยชน์จากความสัมพันธ์ที่ระหว่างนักศึกษาและสถานประกอบการ ระหว่างนักศึกษา อาจารย์ และบุคลากรจากสถานประกอบการที่จะช่วยสนับสนุนการปฏิบัติงานเมื่อนักศึกษาได้สำเร็จการศึกษาในอนาคต

1.3) การติดตามผล การประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

การดำเนินโครงการสหกิจศึกษาให้ประสบความสำเร็จและตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้แรงงาน ได้ถูกต้องตรงตามความต้องการอย่างแท้จริง ควรจัดกิจกรรมระดมสมองร่วมกันทั้ง 3 ฝ่าย ทั้งสถาบันการศึกษา สถานประกอบการ และ ตัวนักศึกษาผู้ฝึกปฏิบัติงานสหกิจศึกษา เพื่อร่วมเสนอแนวทางเสริมสร้างคุณค่าและ แนวทางการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อประเมินผลการฝึกปฏิบัติงานมากกว่า โดยมุ่งเน้นความสามารถหลักของแต่ละส่วน เป็นสำคัญ ทั้งด้านวิชาการ ที่เป็นศักยภาพหลักของสถานศึกษาและตัวนักศึกษา ด้านการสนับสนุนการฝึกปฏิบัติงาน ในสถานประกอบการ อาทิความพร้อมของทรัพยากรประกอบการปฏิบัติงาน ที่ให้นักศึกษาได้มีโอกาสใช้ความรู้ วิชาการมาประยุกต์ใช้ในชีวิตการทำงานให้เกิดคุณค่าอย่างแท้จริง โดยอาจรวมถึงหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องร่วม พิจารณากำหนดแนวทางประเมินผลที่เป็นประโยชน์ โดยกำหนดแนวทางติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการ สหกิจศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ในองค์ประกอบสำคัญ อาทิ การประเมินหลักสูตรสหกิจศึกษา ระบบการวางแผน การเรียนการสอน ระบบการนิเทศการปฏิบัติงาน ผลสำเร็จจากการปฏิบัติงาน และ ความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานสหกิจศึกษา ทั้งจากสถานศึกษาและสถานประกอบการ โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบ และควรติดตาม ผลการปฏิบัติงานของนักศึกษาโครงการสหกิจศึกษาเมื่อจบการศึกษาไปแล้วอย่างต่อเนื่อง เพื่อทราบถึงข้อมูลผล สำเร็จที่เกิดขึ้นจากการเข้าร่วมโครงการสหกิจศึกษา ทั้งผลสำเร็จที่เกิดขึ้นกับตัวบัณฑิตเอง และ ผลที่เกิดขึ้นกับ สถานประกอบการจากการปฏิบัติงานของนักศึกษา อันจะเป็นการสร้างภาพลักษณ์ ชื่อเสียงที่ดีของสถาบันการศึกษา อีกด้วย

1.4) การพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

สถานศึกษาควรนำแนวทางดำเนินงานโครงการสหกิจศึกษาที่ได้กำหนดร่วมกันจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ไปเผยแพร่และเตรียมพร้อมเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้องใน 3 ฝ่ายสำคัญ คือ สำหรับการพัฒนาศักยภาพ การเตรียมความพร้อมของนักศึกษาก่อนเข้าสู่สถานประกอบการจริง การพัฒนาศักยภาพของอาจารย์ผู้นิเทศงานหรือ อาจารย์ผู้ให้คำปรึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีมาตรฐาน และวางแผนกำหนดหลักสูตรการเตรียมความพร้อม ให้กับนักศึกษาได้อย่างสอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการอย่างแท้จริง และสำหรับการประสานงาน กับสถานประกอบการหรือกับพี่เลี้ยงผู้ดูแลนักศึกษาให้สามารถประสานงานได้อย่างรวดเร็ว และดำเนินการ แนะนำ หรือสอนงานได้สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพของหลักสูตร และ สอดคล้องกับความต้องการของตลาด แรงงานอีกด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งต่อไป ควรเก็บรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องคือ นักศึกษาผู้เข้ารับการฝึกปฏิบัติงาน และ อาจารย์ผู้นิเทศงานหรืออาจารย์ที่ปรึกษา ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลประกอบการกำหนดแนวทางการดำเนินโครงการสหกิจศึกษาอย่างครบถ้วนตามองค์ประกอบของการดำเนินโครงการสหกิจศึกษาที่สำคัญคือ นักศึกษาผู้เข้ารับการฝึกปฏิบัติงาน อาจารย์ผู้นิเทศงานหรืออาจารย์ที่ปรึกษา และ ผู้แทนจากสถานประกอบการหรือพนักงานพี่เลี้ยง โดยเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพประกอบกันเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีความสมบูรณ์สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดคุณค่าต่อไป

Reference

- Choochote, K., & Wetprasit, R. (2007). *Research Report. Evaluation on the Management of Cooperative Education: Prince of Songkla University, Phuket Campus*. Songkla: Prince of Songkla University.
- Chotipurk, A., Sakulku J., Wongyai, W., & Wattananarong A. (2012). A Development of Cooperative Education Management Model, Sripatum University. *APHEIT Journal, The Association of Private Higher Education Institutions of Thailand*, 18 (2), 47-57.
- Darayon, C. (2013). A Study of Process of Cooperative Education Program for the Competency Development of Graduates in Practice of Private Higher Education Institutions in Bangkok. *Kasalongkham Research Journal*, 7 (2), 77-87.
- Denise, J. (2014). Business graduate performance in oral communication skills and strategies for improvement. *The International Journal of Management Education*, 12 (1), 22-34.
- Higher Education Commission. (2008). *Higher long-tern development plan framework 15 Years (2017-2031)*. Bangkok: Office of Higher Education Commission.
- Luekitinan, W., Nontasak, P., & Saosaweang, P. (2015). The Impact of Cooperative Education on Period to Get Job and Started. Income of New Graduates, Burapha University. *Suranaree Journal Soc. Sci*, 9 (2), 105-121.
- Mongkhonvanit, C., & Lertkultanon, Y. (2015). *Research Report. Employer Satisfactions towards the Co-operative Education Student Attributes of Thai Higher Education Institutions*. Bangkok: Siam University.
- Nahavandi, A. (2015). *The Art and Science of Leadership*. (Global ed.). England: Pearson Education Limited.
- Napasri, W., & Sandchompoo, T. (2013). Development of Key Success Factors for Participative Co-op Education Model. *Journal of Community Development and Life Quality*, 1 (2), 71-79.
- Panpetch, C., & Plaimart, W. (2010). *Success Factors of Work-integrated Learning (WIL) on Higher Education in Thailand*. Report of The 7th Kasetsart University Kamphaeng Saen Campus Conference. 7-8 December 2010, 1056-1063.
- Srichannil, S. (2014). The Assessment of Ratchaphruek College Cooperative Education Project in Accounting Major. *Graduate Journal Rachapha University*, 8 (1), 145-157.
- Sukpipat, S. (2016). *Human resource Management*. Bangkok: Rangsit University Publisher.
- Suksriwong, S. (2013). *Management: From the Executive's Viewpoint*. (11th ed.). Bangkok: G. P. CyberPrint.

- Suranaree University of Technology. (2006). *Evaluating the effectiveness of cooperative education pilot project in Thailand Higher by Education Commission (2002-2004)*. Nakornratchasima: Suranaree University of Technology.
- Thai Association for Cooperative Education. (2009). *Standard and quality assessment Cooperative Education*. Nakornratchasima: Thai Association for Cooperative Education.
- Tran, Le. (2017). What hinders teachers from translating their beliefs into teaching behaviors: The case of teaching generic skills in Vietnamese universities. *Teaching and Teacher Education*, 64, 105-114.
- Vongchavalitkul, B. (2015). The Expectation of Cooperative Education Students' competency from the employers' Opinions. *APHEIT Journal, The Association of Private Higher Education Institutions of Thailand*, 21 (2), 90-102.
- Vongchavalitkul, B., Prachpreecha, T., & Vongchavalitkul S. (2015). The Expectation of Cooperative Education Students' Work Core Competencies from the Students and Employers' Opinions in the Engineering and Technology Group. *Journal of Industrial Technology Ubon Ratchathani Rajabhat University*, 5 (2), 173-192.
- Yamnoon, S. (2008). *Cooperation plan in Higher Education (2008-2012)*. Committees of the Education Council, Bangkok.
- Yawai, A., Vongchavalitkul, N., & Jaisumran, K. (2017). The Characteristics and Competencies of Practical Management Graduate in Labor Market Needs within Nakhon Ratchasima Province and Suggest the Instructional Models are Compatible. *Journal of Business Administration, The Association of Private Higher Education Institutions of Thailand*, 6 (1), 33-51.
- Yenyuak, C. (2015). Emotional Quotient of Management Major Students, Faculty of Business Administration, Rangsit University. *Journal of Business Administration, The Association of Private Higher Education Institutions of Thailand*, 4 (2), 89-98.